

KERSTBOEK

ZONNESCHIJN

UITGAVE C. A. SPIN & ZOON N.V. AMSTERDAM
UITGEVERSMATSCHAPPIJ W. DE HAAN N.V. UTRECHT

KERSTBOEK

1942

van „Zonneschijn”
samengesteld door D. A. Cramer-Schaap

Uitgave C. A. Spin en Zoon N.V. Amsterdam

Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V. Utrecht

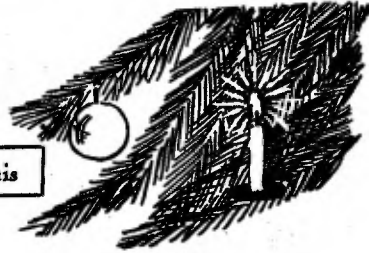
*Omslag is naar een schilderij van
Geertgen van St. Jans
De illustraties zijn van Nans van Leeuwen*

INHOUD

HET KERSTBOOMPJE, door C. Wilkeshuis	pag. 3
MEESTER KON HET WEER, door Mien Labberton	„ 10
JEZUSKINDJE, door Mien Labberton	„ 23
MIJN ZIEL MAAKT GROOT DEN HEER, door D. A. Cramer-Schaap	„ 24
IEDER HET ZIJNE, door A. Hamaker-Willink	„ 31
DE STETHOSCOOP, door Jan Wagenaar	„ 36
MIDDELEEUWSE HEILIGEN, door H. Cramer	„ 48

HET KERSTBOOMPJE

door C. Wilkeshuis

„Hoe doen we van het jaar met het boompje ?” vroeg de oude Blom aan Baje, zijn vrouw, en hij blies een dikke tabakswolk uit zijn pijp, en keek Baje nadenkend door zijn brilleglazen aan. Hij had het al vijf-entwintig keer gevraagd, ieder jaar tegen Kerstmis opnieuw. „Me dunkt, we moesten het van 't jaar maar weer branden,” antwoordde Baje.

Blom wist, dat ze dit zeggen zou. En hij had er op gerekend ook, dat het boompje deze keer wéér in de kleine pronkkamer zou staan, want verleden jaar had hij twaalf kaarsjes extra gekocht. Dat doe je natuurlijk niet, als je niet van plan bent, zo'n boompje weer op te tuigen.

Blom klom met zijn oude benen de steile ladder op, die in het zoldergat stond, en hij zocht onder het schuine dak naar de doos, waarin het boompje was opgeborgen. Een échte boom was het niet : die kan je niet opvouwen. Het was een kunstboompje, en je kon het dichtslaan, net of het een paraplu was : de takken tegen het stammetje. En bij de doos, waarin het boompje zat, stond een andere doos met de versiersels : een gouden vogeltje met een zilveren staart, een paar ballen, een slinger en dan nóg wat „snieksnaren”. En ook het cartonnetje, waarin de twaalf gekleurde kaarsjes zaten.

Ziezo, nu had hij het hele geval heelhuids beneden gekregen. Bij de tafel pakte hij het boompje uit de doos.

Nou, nou, die boom was er in de loop van de jaren ook niet mooier op geworden. De takjes draaiden stroef, alsof ze rheumatiek hadden. Het groene, glimmerige goedje, waarmee de takken waren beplakt, en dat de blaadjes moest verbeelden, was er hier en daar afgeschilferd. Maar daar wist Blom wel raad mee. Hij had nog „siedpampier” (zijde- of vloeipapier) in de kast liggen, net zulk groen als van het boompje, en nu knipte hij er met Baje's schaar een paar repen af, maakte er fijne puntjes aan, en wond het om de kale plekken, die hij eerst met wat kleefsel had ingesmeerd.

„Hij is nog mooier dan toen hij nieuw was,” zei Blom tevreden.

„Zal ik die kaarsenhoudertjes nog wat oppoetsen ?” vroeg Baje.

Dát vond Blom helemaal niet nodig. Ze hadden wel wat bruine roestvlekjes gekregen, maar als al dat geglinster in de stakerige takjes hing, en als de kaarsjes brandden, dan merkte je er niets meer van.

Maar Baje had haar koperpoets al gehaald, en ze maakte de houdertjes zo mooi-glimmend, dat Blom zei : „Baje, daar kan ik me wel in scheren, zó spiegelen ze.”

Toen hingen ze de glinsterdingen aan de takken. Baje zette de piek er op. Die paste zo precies, en Blom had van die dikke, harde vingers : hij zou

natuurlijk die piek breken, als hij dat probeerde. Het vogeltje kwam op zijn oude plaats te zitten, met zijn kopje juist onder de diepste bocht van de slinger, de ballen kwamen aan dezelfde takken, waaraan ze ieder jaar werden opgehangen, de kaarsen werden er in gestoken. Daarna gingen Blom en Baje een paar minuten naar de boom zitten kijken.

„We hebben hem toch wel precies als tóen ?” vroeg Baje aan Blom.

„Daar kan je op rekenen,” antwoordde Blom.

Toen werd de boom in een hoekje van de mooie kamer gezet, naast het

Baje zette de piek er op . . .

grote kabinet. Baje haalde een dunne doek, en hing die er over heen. Ziezo, en morgenavond, als het Kerstmis was, en als de blinden van het huis goed dicht, helemaal pòtdicht zaten, werd die Kerstboom aangestoken.

Eigenlijk gaven Blom en Baje helemaal niet om een Kerstboom.

Blom was nu al drie-en-zestig, en Baje was zestig. Wat moeten nu ook twee van zulke oude mensen met een Kerstboom doen? En het was eigenlijk een ding, dat niet op het platteland thuishoorde. De boeren deden niet aan Kerstbomen: dat was meer iets voor de mensen uit de stad.

Die hadden altijd van die nieuwerwetse snuffjes. En bij boerenarbeiders, zoals Blom er één was, zag je natuurlijk helemaal nóóit een.

Maar vijf-en-twintig jaar geleden had Blom het ding gekocht voor Rinske. Rinske was toen tien jaar. Tegen Kerstmis, zo in de buurt van Sinterklaas, was ze ziek geworden, heel erg. De dokter was gekomen. En Blom was naar de stad geweest, om wat speelgoed voor Rinske te kopen, waarmee ze de tijd op bed zich kon korten. Toen had hij ook dat Kerstboompje meegenomen met dezelfde dingen, die er nu nóg in hingen. En op Kerst-avond hadden ze de kaarsjes aangestoken.

O, wat had Rinske liggen kijken. Ze zei niets. Ze lag maar plat in haar bed en ze keek maar, ze keek maar, ze deed niets anders dan ál maar kijken. „Ik geloof, dat ik er beter van word” zei ze, toen de kaarsjes zo prachtig brandden.

Maar Rinske had zich vergist. Toen de Kerstvacantie voorbij was, bleef haar plaatsje op school leeg, en borg de meester haar boeken en schriften in de kast. Rinske zou ze niet meer nodig hebben.

Wanneer het boompje in de kamer brandde — het volgend jaar, en het jaar daarop, en zo al vijf-en-twintig Kerstfeesten achtereen, — dan zaten Blom en Baje er met vreemde gezichten naar te kijken. Blom rookte dan een goede sigaar, en Baje schonk af en toe een kopje thee. Maar ze zeiden bijna niets tegen elkaar. Het hoefde ook niet: ze wisten ook zó wel, waaraan ze beiden dachten: aan Rinske natuurlijk.

En daarom mocht niemand van de buurt weten, dat ze een Kerstboom hadden. Dat boompje was voor hen beiden alleen. Ja, wanneer de vlammetjes zo stonden te wiegelen op de blanke steeltjes, en als juwelen in het donkere groen blonken, dan hadden Blom en Baje soms het gevoel, of ze met hun drieën waren. Neen, andere mensen hadden ze er niet bij nodig.

Maar nú stond het boompje dan met zijn stijve takken en zijn versiersels en zijn twaalf opgespaarde kaarsjes naast het kabinet.

„Nou moest je nog even een paar boodschappen doen bij Hellinga,” zei Baje tegen Blom. Ze was anders zélf wel gegaan, maar de Decembermiddag was grauw en mistig, en Baje wist, dat dit weer niet best was voor haar reumatiek.

„Schrijf alles maar op een papiertje,” zei Blom. Hij kon niet zo heel goed meer onthouden. „En doe dan het geld en die bonnen maar in de portemonnaie.”

Met een klein stompje potlood, waarvan Baje de punt telkens tussen haar lippen bevochtigde, schreef ze met dikke letters de boodschappen op een grauw velletje, dat ze uit een blocnote had gescheurd. Blom had zijn jekker aangetrokken, zo'n heerlijke dikke, en even later liep hij met de boodschappentas aan zijn arm langs de dijk. De portemonnaie en het briefje lagen op de bodem.

Het was helemaal geen Kerstweer, vond Blom. Dan moest je sneeuw hebben. Van die heerlijke, witte sneeuw, die de Friese landen nog eens zo wijd maakten als ze al waren. En een stralend zonnetje. En des avonds sterren, al maar sterren, een hele lucht vol sterren, tintelend en schitterend als schilfertjes diamant.

Maar die natte, koude mist . . . En tòch was het net, of er iets van een heerlijk en nabij geheim over de wereld hing. De bomen hieven hun takken op in de natte nevel, en het was of ze ergens op stonden te wachten, op iets groots en innigs, dat spoedig zou komen.

Straks, als het donker was geworden, zó donker, dat je hierbuiten geen hand voor ogen kon zien, zou de Kerstnacht er zijn. En in die Kerstnacht was het wonder van de liefde gekomen. Op déze wereld, waar alles zo scheef toeging. Overal zou het Kerstfeest zijn. Ook hier in dit lage, natte land.

Morgen zouden Baje en hij bij het Kerstboompje zitten.

Hij gaf niets om het hele Kerstboompje. Hij dacht niet eens aan het Kerstfeest, als hij er bij zat. Hij dacht alleen aan Rinske. En zo ging het met Baje ook.

Was het eigenlijk wel goed zo ? Andere mensen waren blij. Maar zij waren verdrietig. En ze voelden het als een opluchting, wanneer het Kerstboompje weer naar de zolder werd gebracht, en het leven van iedere dag zijn gewone gang begon.

Zo, nu was hij bij Hellinga.

Jongens, wat was het er druk. De mensen hadden zeker heel wat geld en bonnen. Hellinga kwam handen te kort.

„En wat moet Blom hebben ?” vroeg Hellinga.

„Baje heeft het op dit briefje geschreven,” zei Blom. „En hier heb je de portemonnaie met de bonnen. Dan moet je maar eens zien, of het uitkomt. Ik heb van die dingen geen verstand.”

Naast hem stond Meindert. Die woonde een vijftig meter bij hem vandaan. Meindert Nijeholt, een jongen van een jaar of twaalf. Nou, Blom mócht dien jongen graag. Die hielp hem vaak, als hij in de zomer zijn akkertje bewerkte.

Weet je wat, hij zou Meindert zeggen, dat hij op hem zou wachten. Dan konden ze samen naar huis terugkeren. Het was heel wat gezelliger met zijn beiden langs de dijk te lopen, dan alleen.

Meindert vond het best. En een kwartiertje later stapten ze met zijn tweeën naar huis terug.

De nevel was dichter geworden, en de landen verzonken in de donkerende avond. De klinkers van de weg glommen in het matte licht.

„Doe jij tegenwoordig de boodschappen ?” vroeg Blom.

Het was eigenlijk geen mannen- en geen jongenswerk, boodschappen te doen bij een kruidenier.

Ja, dat zat zo, vertelde Meindert, anders deed Jitske altijd de boodschappen, maar Jitske was ziek.

Daar hoorde Blom van op.

„Is 't erg ?” vroeg hij.

„Nee, gelukkig niet,” vertelde Meindert. Maar ze lag nu al twee weken in bed, en de dokter had gezegd, dat het nog best een tijdje kon duren ook.

„Och ja,” antwoordde Blom. „Wij komen tegenwoordig bijna nergens, en daardoor weten Baje en ik van niks, dat er gebeurt. Twee weken ziek. Dat is een hele tijd. Jammer, dat Jitske met Kerstfeest op bed moet liggen.”

Nou, het speet Jitske zèlf ook, vertelde Meindert. Ze had zo graag naar het Kerstfeest van de Zondagsschool gewild. Maar daar kwam natuurlijk niks van.

„Spitich” zei Blom.

Ja, vooral van die Kerstboom. Jitske vond de Kerstboom het mooiste van het hele feest. Meindert zelf hield meer van de tractatie, die je er kreeg, al vond hij die boom natuurlijk ook wel aardig. Maar Jitske had het maar àl over die boom. Over niets anders dan over die boom...

„Zo, zo,” antwoordde Blom peinzend. „Zo, zo.”

„Maar die Kerstboom kan je niet in je kamer halen,” ging Meindert voort. Neen, dat ging niet, beaamde Blom. Dat ging niet.

„Dan moet Jitske maar een jaartje wachten,” zei Blom.

Ja, dat zei Mem ook iederkeer tegen Jitske. Maar Jitske vond een jaar zo lang. En misschien zijn er volgende Kerstmis hélemaal geen kaarsen meer.

„Wij scille wol es sjen,” zei Blom. „Wij scille wol es sjen.”

„Wat bedoelt Blom?” vroeg Meindert. Wij zullen wel eens zien? Blom kon de Kerstboom van de Zondagsschool toch niet bij Jitske in de kamer zetten? Neen, neen, natuurlijk niet. Neen, hij bedoelde er niets mee. Hij wou alleen maar zeggen, dat je volgend jaar misschien weer zoveel kaarsen kon kopen, als je wilde. Anders niet.

Zo, en nu was Blom, waar hij wezen moest.

„De complimenten aan Heit en Mem, en het beste met Jitske,” zei hij.

„Dag Blom!” riep Meindert.

Blom stapte nadenkend het huisje binnen. Meindert verdween in de nevel van die wonderbaarlijke avond, die zó vol geluk was.

„Hier zijn de boodschappen,” zei Blom, en hij zette met een zucht de tas op de tafel neer.

„Heb je slecht nieuws?” vroeg Baje, toen ze in Bloms gezicht keek. Hij zag zo ernstig.

Nee, helemaal niet. Het was druk bij Hellinga. Stampende-vol. En helemaal geen Kerstweer.

Maar nú zou hij toch maar eens over Jitske beginnen en over dat kleine boompje, dat in de mooie kamer naast het kabinet stond. Wat drommel nog-an-toe: het was toch beter, wanneer een ziek meisje als Jitske naar dat boompje keek dan twee oude mensen, die de rimpels op hun gezicht en handen hadden, en die eigenlijk niet eens aan dat boompje zaten te denken. Wat zou Baje zeggen?

„Ik ben met Meindert teruggelopen,” zei Blom. En nu vertelde hij, dat Jitske ziek was, en dat ze niet naar het Kerstfeest van de Zondagsschool kon gaan, en dat het haar zo speet van die Kerstboom.

„Baje, wat zou je er van denken, als wij eens... ons boompje...?” vroeg hij voorzichtig.

„Ons boompje? Geen sprake van,” zei Baje beslist.

Maar Blom liet zich zo gauw niet van zijn stuk brengen.

„Het is toch Kersttijd, Baje,” zei Blom. „En dan moet je wat meer voor andere mensen over hebben dan anders.”

Ja, ja, dat wist Baje ook wel. Ze trommelde nadenkend met haar oude vingers op de tafel, en plukte aan het kleedje, dat onder het theeblad lag.

Maar het boompje. Dat oude boompje, waar ze nu al zo vaak Kerstmis mee hadden gevierd.

„Misschien is het voor ons een beter Kerstfeest zonder dan met dat boompje,” merkte Blom op. „Dan hebben we er tenminste nog iets goeds mee gedaan. Dan hebben we tenminste iets gegeven, waar we zelf van hielden.”

En vooruit, ze hadden immers nu al vijf-en-twintig jaar dat boompje gehad : licht, dat nu een ander er eens van genoot. En ze konden zonder dat boompje immers even goed denken aan . . .

De kinderen stonden er met de neuzen op . . .

Baje keek lang voor zich uit, net of ze over het meer zag. Het was beter, goed voor anderen te zijn, dan je met je eigen verdriet op te sluiten.

„Laten we het dan maar doen, Blom,” zei ze. „Het is morgen Kerstfeest.”

Diezelfde avond nog pakte Blom het boompje in een groot vel groen vloeï, en bracht het in het donker naar de Nijeholts. Hij liep er zó voorzichtig mee, net of het een klein kind was. Onder het siedepampier hoorde hij het zachte getinkel van de versierselen.

„Hier heb ik wat voor Jitske,” zei hij, toen hij bij de Nijeholts in de kamer stond. „Het is maar een aardigheidje hoor, meer niet. Ik wist niet, dat ze

ziek was, en dat ze zo graag naar het Kerstfeest wou. Ik hoorde het vanmiddag van Meindert."

Behoedzaam zette hij het boompje op tafel.

De kinderen stonden er met de neuzen om heen, en Jitske kon er niets van zien. De jongens moesten wat op zij gaan, zodat de zieke ook kon kijken. Wat zou er wel onder dat groene vloei zitten? Het leek wel . . . het leek wel . . . Maar dat kòn toch niet! Dat zou toch àl te mooi zijn.

Met bevende handen pelde Blom het papier om het boompje vandaan, en daar stond het in zijn simpele luister, van zijn versierselen en zijn twaalf kaarsjes.

„O, wat prachtig, Blom!” riep Jitske. „Wat prachtig! Nou kan ik ook naar een Kerstboom kijken.”

„Het is veel te mooi,” zei Mem.

Och, het was maar een oud boompje, zei Blom. Ze hadden het nog op zolder staan. Van vroeger. Maar het kòn zo nog wel. En hij genoot van de vreugde, die hij het zieke meisje had bereid.

„Ze is er net zo blij mee, als onze Rinske vroeger,” schoot het door zijn hoofd.

„Kom morgenavond bij ons, als het boompje brandt,” nodigde Vrouw Nijeholt uit, „en breng Baje dan mee.”

„Ik zal het haar zeggen,” beloofde Blom. „Ik weet niet, of ze kan. Ze heeft zo'n last van haar benen.”

Hij wist eigenlijk wel, dat Baje niet zou komen. Netzomin als hij.

Even later stond hij weer op de weg. Nou was het toch net, of God op de aarde rondwandelde, zo iets heerlijks ging er over de wereld. Je kon het niet zien, je kon het niet horen. Je vóelde het alleen maar. De landen lagen verzonken in de Decemberavond, en plotseling klonk van heel ver het vochtige geluid van een zingende kerkklok.

Er viel iets op de brede kraag van zijn jekker.

Toen kwam hij thuis, waar Baje hem al wachtte.

„Was Jitske blij?” vroeg ze.

Blom knikte, en snoot zijn neus.

„Het regent toch niet?” zei Baje, en ze keek naar een druppel, die op zijn kraag glinsterde.

„Neen, het regent niet,” antwoordde Blom. „Het is alleen wat vochtig buiten met die mist.”

Maar Baje begreep. Ze gaf Blom een kus in zijn grijze haar. Dat deed ze anders alleen, wanneer hij jarig was . . .

MEESTER KON HET WEER

DOOR

MIEN LABBERTON

De jongens van de zesde stonden op een kluit bij elkaar op de speelplaats en redeneerden druk. Het was nog even vóór half twee. Een sliert meisjes, arm in arm, liep telkens langs hen heen, en hier en daar kreeg een jongen „bij ongeluk” een duw. Dan vlogen de schampere opmerkingen heen en weer.

„Kijk waar je loopt, uilskuiken.”

„Ga jij liever een stap op zij, onbeleefde bok.”

„Voor jou zeker!”

Een uitgestoken tong was het veelzeggende antwoord.

„Lefhebbers!” zei Maartje de Mooy, en de lange meisjesrij slenterde voort. Mia Boogmans begon opeens te lachen. „We zijn eigenlijk alleen maar jaloers,” zei ze. Maar niemand gaf haar gelijk. „Stel je voor!” bitste Lidy de Vries. „Verbééld je!” Annie den Hertogh haalde haar schouders op. „Jaloers? Waarop?” zei Ali Bengta, „het is nog al wat om jaloers op te zijn.”

„Op zo'n jongensbende zeker!” dichte Truus Venema nog aan. „Het zal wat zijn, die hele fuif.”

Maar Mia Boogmans was niet zo gauw uit het veld geslagen. „We zijn alleen maar jaloers,” herhaalde ze, „en daarom doen we zo misselijk nesterig. 't Is eigenlijk idioot.”

't Was maar goed, dat juist de schoolbel begon te luiden. Die dreef allen naar binnen en de gedachten kregen een andere richting.

Toch zat Meester Hoogkamp die middag onder het schriftelijk rekenwerk zijn klas telkens aandachtig gade te slaan. Er was iets, dat hem niet aanstond. En dat was er niet nu, deze middag alleen, het was er al enige máanden. Kort na Pinksteren had hij het voor het eerst opgemerkt. Zijn klas was dezelfde klas niet meer. Ze was altijd een eenheid geweest, een plezierige, bij-elkaar-behorende groep van twee en dertig kinderen, die af en toe kibbelden, natuurlijk, en ruzie maakten, natuurlijk, maar die elkanders lief en leed deelden en altijd klaar stonden om voor elkander op te komen. Hij dacht opeens, en er kwam een glimlach om zijn lippen, aan het geval van de gebroken ruit, vlak vóór de Paasvacantie. Joost van den Dokter had met voetballen een ruit ingetrapt, een grote. De jongen had zijn tranen nauwelijks kunnen bedwingen. „Nou mag ik niet uit in de vakantie,” had hij gezegd, „en ik zou naar Opa zijn gegaan.” De hele klas wist, en Meester Hoogkamp wist het, hoe dol Joost op zijn grootvader was. En dat zijn vader streng was, en niet te vermurwen, dat wisten ze ook. En dat de ruit f 3.50 kostte, net zo veel als het spoorkaartje naar Opa. „De gulden en de rijksdaalders groeien me niet op m'n rug jongen,” had

Dokter tegen zijn zoon gezegd, „jij moet maar eens een lesje hebben. 't Zal Opa verdriet doen.”

Dat alles had de klas geweten, en toen was op de tweede dag na het ongeluk Ali Bengta met haar voorstel gekomen: „Als we nou allemaal een dubbeltje uit onze spaarpot gaven, Meester, en u ook, dan hoefde Joost er zelf nog maar twee extra dubbeltjes bij te doen. Dan hoeft zijn vader niks te betalen. Misschien mag hij dan toch naar zijn Opa.”

En het was gelukt! Tegen zoveel solidariteitsgevoel was Dokters vaderlijke toorn niet bestand geweest.

Meester Hoogkamp fronste de wenkbrauwen. Als datzelfde nú eens gebeurd was? Zou Ali dan ook met haar voorstel voor de dag zijn gekomen? En opeens wist Meester, wát er eigenlijk veranderd was in zijn klas. Het was geen „klas” meer. Het was een groep jongens en een groep meisjes, die binnen dezelfde muren werkten en leerden, maar het waren twee kampen geworden, die elkander telkens en telkens weer hun lelijkste kanten lieten zien. Allerlei vervelend gegichel van de meisjes, allerlei hatelijke opmerkingen van de jongens, kwamen hem uit de laatste tijd in de herinnering, en de rimpels in zijn voorhoofd werden dieper. Hoe was dat gekomen? Waardoor kwam het, dat hij geen „klas” meer had, maar twee groepen van elkander onvriendelijk gezinde kinderen? Jongens en meisjes zaten elkaar natuurlijk altijd wel eens in het vaarwater, nu om dit, dan om dat, maar zoals het nú langzamerhand was geworden, dat was iets anders.

Zelfs de drie weken grote vakantie hadden geen verbetering gebracht. Integendeel. Was het vroeger ooit voorgekomen, dat een meisje iets van een jongen klikte, zoals Lidy hem vanmorgen bij het lesopzeggen overgebrieft had, dat Nico Albers onder de bank in zijn boek zat te kijken? Had vroeger ooit één van zijn jongens zo'n flauwe streek uitgehaald als Geert Kleinjan vorige week, toen hij van een der beide lange vlechten van Ali, waarop het kind terecht trots was, een stuk had afgeknipt? Nóóit waren er vroeger zulke dingen voorgekomen, wél geharrewar en plagerij, maar geen doelbewuste onaangenaamheden, die werkelijk pijn deden. Vaak was het hem tegenwoordig, of de kinderen ook jegens hem anders waren geworden. Hij miste hun open blik, hun bij hem aan-komen-zetten met alles en nog wat, hun echte pret om onnozele niemendalletjes, hun gloeiende ijver onder het werk. Ja, dát ook — Meester Hoogkamp bekende het zichzelf met moeite, omdat hij het zo akelig vond. Zijn kinderen deden lang niet meer zo hun best, noch de jongens, noch de meisjes. Ze werkten wel, ze leerden wel, maar de echte plezierige fut was er uit, net alsof hun gedachten er nooit meer echt hélemaal bij waren. Kijk, nu ook weer. Wat zaten die jongens daar nou te gniffelen en te smoezen, in plaats van te werken.

„Ben je klaar, Huib, dat je zo zit te rentenieren?”

De jongen schrok op. „Nee, Meester, nog niet.”

„Nou dan. En jij, Joost, jij moest dunkt me maar lid van de ouwe-heren-societeit worden. Daar kun je straffeloos kletsen, hier niet, zie je.”

Joost keek wat onzeker op. Was het ernst of een grapje?

„Het komt van de fuif, Meester,” zei hij maar gauw.

„Wat voor fuif?”

„Henk z'n vader en moeder hebben Zondag de koperen bruiloft en hij mag al de jongens van z'n klas vragen! Het wordt een knalfuif.”

Meesters gezicht verhelderde. Zo'n feest in het vooruitzicht — dat hield natuurlijk de gedachten bezig. En dan nog wel bij Henk, de meest getapte van de klas.

„Alleen de jongens ?” vroeg hij. „De meisjes niet ?”

„Natuurlijk niet,” viel Henk in. „Al die idiote blagen zeker.”

Een hevig protest volgde uit de meisjesbanken. Geroep en getier, zelfs al een paar scheldwoorden, vlogen over en weer. Een bende kwetterende mussen, dacht Meester, tegenover een troep snerkende spreeuwen. Hij hief zijn hand op, maar het middel was niet voldoende. Met kracht sloeg hij met zijn liniaal op het tafeltje.

„Jullie zijn onuitstaanbaar vervelend tegenwoordig. Al is de wereld in rep en roer, daarom hoeven jullie dat binnen onze muren niet na te doen. Aan je werk, en vlug. De enige verstandige onder jullie is Dorus.”

De jongens werden stil. Haast al te stil opeens, vond Meester. Weer kreeg hij dat gevoel, dat hij zijn kinderen niet meer kende, niet meer begreep. Zijn blik bleef rusten op Dorus Meeter. De jongen had niet meegedaan met het plotseling tumult, maar was stil door blijven werken. En toch was hij, wat al meermalen was gebleken, een heftige driftkop. Hij was nog betrekkelijk een nieuweling in de klas. Na de Pinkstervacantie was hij gekomen. Hij was anders dan de andere jongens, een zoon van den nieuwen veerman, een kind van héél eenvoudige mensen. De vader was vroeger schippersknecht geweest. Weer keek Meester naar Dorus. De jongen was anders gekleed dan de anderen. In de mouwen van zijn trui zaten grote ingebreide plekken, waar ze aan de elbogen versleten was geweest, plekken van wat andere kleur dan de trui. Zijn haren hingen sliertig om zijn ogen, zijn handen waren hard en bruin, de nagels niet al te schoon. Hij kwam op klompen naar school. Het was Meester al vaak opgevallen, dat hij weinig meespeelde met de anderen. In het speelkwartier zat hij gewoonlijk met een boek in het raamkozijn, terwijl de andere kinderen stoeiden en ravotten en ronddraafden. Toen hij pas op school was gekomen, was er eenmaal een heftig gevecht geweest tussen Dorus en Henk, waarvan Meester de eigenlijke reden nooit had begrepen.

Meester schrok opeens op — de grote bel luidde. Het was al vier uur ! Hij tikte. „Ophouden !”

Hij liep vlug langs de banken en haalde de schriften op. Het klasselokaal stroomde leeg. Daarbuiten lachte een stralende Septemberzon.

„Ga je mee zwemmen ?”

Meester, die voor het open raam zijn kinderen na stond te kijken, lachte. Zó warm kon het niet zijn, of ze hadden nog wel zin de lange zonnige weg af te leggen, die naar het rivierbad voerde, sommigen op de fiets, anderen achterop, de minst fortuinlijken te voet. Het was dit jaar een echte zomer voor het water. Het was ook een zomer, waarin datzelfde water vele onvoorzichtigen tot slachtoffer eiste. Hij wilde tegen het raam tikken, om nog even tot voorzichtigheid te manen, maar hij hield meteen zijn hand tegen. Er trof hem iets. Twee jongens stonden tegenover elkaar, beiden met rode gezichten : Henk en Dorus. Een paar anderen, op kleine afstand, keken toe.

„Nou, wat moet je ?” hoorde hij Henk nijdig vragen.

„Ik moet jou wat zeggen.” De stem van Dorus Meeter klonk, alsof de jongen zich met moeite kalm hield. „Ik zou niet eens willen komen, maar

als jij tegen je vader gezegd hebt, dat je alle jongens van je klas hebt gevraagd, dan ben je een misselijke lafaard."

„Och vent, vlieg op."

„Dat is alles," zei Dorus. Hij draaide zich om en liep de straat uit. De anderen kwamen op Henk toe.

„De knul is natuurlijk nijdig," zei Guus Daems, „maar zo'n mestkruier kun je toch niet vragen! Hij werkt buiten schooltijd bij boer Draayer. Moet je zien, hoe-ie er dan uitziet! Te vies om 'm an te raken."

Henk zei niets meer. Meester zag de drie vrienden voortlopen. Een paar meisjes draalden nog aan de overkant van de straat.

„Net goed!" schreeuwden ze tegen de jongens, „Dorus heeft groot gelijk!" Henk en Guus stoven op hen af. Werd dat vechten, jongens met meisjes?

Werd dat vechten? Jongens met meisjes?

Meester kon zich nauwelijks bedwingen. Toch was er iets dat hem waarschuwde, zich er liever niet mee te bemoeien. En dat „iets" was de uitdrukking op het gezicht van Guus Daems.

„Houen jullie je mond maar!" hoorde hij Guus zeggen. „En jij vooral, Ali. Denk maar niet, dat wij het niet weten. Jij bent de pest van jullie hele troep. Wij weten het best, hoor."

„Wát weet je?" De meisjesstem klonk schel en brutaal.

„Dat mijn zuster lid is van S.E.V."

„O ja? Wat een nieuwtje!" Het klonk spottend, maar de ruzie was ineens uit. Jongens en meisjes gingen ieder huns weegs.

Meester Hoogkamp trok met een ruk het raam dicht. Niets begreep hij er van. Het enige wat hem duidelijk was geworden, was, dat Henk alle jongens gevraagd had, op één na, en dat speet hem erg. Keken jongens van dezelfde klas naar elkanders verstelde kleren of vuile handen? Was

Dorus' armoedig voorkomen wèrkelijk de enige reden? Hij kon het nauwelijks geloven. Hij dacht aan de lange jaren, die hij nu op deze dorps-school was. Hoeveel eenvoudige jongens met gelapte kleren waren beste kameraden geweest met notaris- en dokters- en burgemeesters-zoontjes? Er moest iets anders zijn. Maar wat? En die meisjes? Ali Bengta „de pest van de hele troep?” Wat in vredesnaam moest dat betekenen? En het kind was op deze woorden niet eens woedend opgestoven. Wat had Guus Daems' ouder zusje er mee te maken? S.E.V. was de croquetclub uit de nabije stad, „Sport en Vriendschap”. Ali was een van de „kranen” van de dorpsclub. Er was in het voorjaar een wedstrijd geweest. Die hadden de dorpsmeisjes gewonnen. De tegenmatch was nog altijd niet gespeeld. Waarom duurde dat eigenlijk zo lang?

Meester Hoogkamp nam zijn hoed van de haak. Hij zuchtte. Het gevoel der laatste maanden, dat „zijn kinderen” geen open boek meer voor hem waren, was in de laatste ogenblikken erg toegenomen. Hij liep de lange schoolgang door. De straat lag leeg en verlaten. Hoe vaak was hij, omstuwde van kinderen die op hem hadden gewacht, langs de zonnige, bloemrijke tuintjes naar zijn eigen woning gelopen? Nu liep hij alleen. En het was hem of de dahlia's minder vrolijk bloeiden en de zonnebloemen meer gebogen hingen dan ze het vorig jaar hadden gedaan.

De hele avond lang kwamen de jonge gezichten van Henk en Dorus, van Ali en Guus telkens weer voor zijn peinzende ogen.

De zomerse warmte van de Septembermaand was voorbij. De eerste Octoberweken kleurden de brede dorpslaan rood en bruin en geel; de laatste jonge zwaluwen hadden dagen lang rond de oude kerktoren gezwerd, maar waren nu toch ook hun lange reis naar warmer streken begonnen. Er was een frisse herfstprikkeling in de lucht, vol kruidige geur van oostindische kers en chrysanten.

Het was Zaterdagmiddag. Een jongen fietste de Dorpslaan door en sloeg de hoek om, de weg op die naar de rivier voerde. Het was Henk Meyveldt. Hij zat te fluiten, maar wie hem goed kende, zou toch aan zijn gezicht gezien hebben, dat hij niet echt vrolijk was. De laatste dagen had hij telkens dat vervelende gevoel, dat hij geen echte vriend had. O ja, alle jongens van de klas mochten hem, ze deden bijna altijd wat hij voorstelde, hij was eigenlijk zo'n beetje de leider van de jongens van de zesde, en toch —. Hij had gemeend in Guus Daems een echten vriend te hebben, maar Guus was een strooplikker, die hem in alles naar de mond praatte. En een fikse kerel was hij ook niet. Wie vond het nu bij dit fijne weer te koud om te gaan zwemmen en kanoën? Nou, graag of niet, hoor. Die kou was natuurlijk maar een smoesje — Guus was bang om met de kano buiten het bad te gaan, wat hij, Henk, van den badmeester mocht. Misselijk, om je achter zo'n smoesje te verschuilen. Hè, had hij maar een echte, fijne vriend, met wien je over alles goed praten kon, over school en voetbal, over Zondagschool ook en over de dingen die je dwars zaten. Maar dat kon hij met Guus niet, want die gaf hem altijd gelijk en vond alles wat hij, Henk, zei of deed, mooi en flink en goed.

De jongen fietste harder door. Hij floot niet meer. Hij dacht opeens aan een anderen jongen, die niet alles mooi en goed vond wat Henk Meyveldt zei en deed. Een jongen, die de moed had voor zijn arme, hardwerkende

moeder op te komen en voor de waarheid. Maar die jongen werd door niemand van de klas meegeteld, omdat hij, Henk, het voorbeeld had gegeven, hem links te laten liggen. Nou ja, natuurlijk ook. Waarom was die vent ook zo lichtgeraakt? Was dat nou zo erg, dat je hem vroeg of zijn moeder kleurenblind was?

Binnen in Henk's hart begon iets luid te kloppen. En te praten. Och nee, Henk, zei die stem van binnen, die vraag zou op zichzelf niets erg zijn geweest. Maar die vraag, in verband met zijn gelapte trui en met jouw spottende ogen en honende stem, was wel erg voor een jongen die zijn moeder liefheeft, ook al is ze arm en al breijt ze stukken in zijn trui van een andere kleur. Henk's adem ging sneller. Met geweld legde hij die stille stem het zwijgen op. Wat een onzin, daar nou nog over te zeuren. Dat was immers máánden geleden gebeurd en alleen Guus, die hem nog even te hulp was gekomen, wist waarom hij en Dorus toen eigenlijk zo gevochten hadden. Guus had het „niks erg” gevonden en had Dorus een „idiote driftkop” genoemd, die een ander aanvloog om niemendal.

Hè, gelukkig, hij was er. Henk sprong van zijn fiets en voelde, hoe hij verlangde naar het water. Naar de frisse rimpeling van de riviergolven tegen zijn warme lichaam, naar de inspanning van zijn spieren, en ook naar de ruime wijidheid om hem heen van land en water en hoge hemel. Hij wilde vanmiddag de grote duik halen, en dan in de kano gaan. Dat lichte voortglijden, alleen in het ranke bootje, vond hij altijd een heerlijkheid. Hij was een goeie zwemmer en met den strengen badmeester beste maatjes. Guus hield niet van den badmeester, dacht hij nog even, al zei Guus het nooit, je kon het toch best merken.

Vlug zette hij zijn fiets in het rek, nam zijn nummertje in ontvangst en repte zich naar zijn hokje. Even later sprong hij in het diepe. De badmeester zwaaide hem toe.

„Grote duik en kano!” riep Henk.

„Komt in orde, Cheffie!”

En het kwam in orde. Zodra de badmeester met zijn hengelleerling klaar was, kreeg Henk den gordel om en stapte de hoogste spring- en duiktoren op. Vorige maal had hij nog niet goed gedurfd — nu wou hij. Even stond hij aarzelend daarboven op het kleine platform, boven hem de blauwe verre hemel, onder hem het glinsterend water en het gekriemel van zwaaiende armen en benen.

„Niet lanterfantent!” riep de badmeester. „Je hoeft heus niet over je testament te staan denken! Armen vooruit, kop gebogen, veren, ronde rug, teenstand. Laat je maar glijen, hùpla! Daar gaat-ie!”

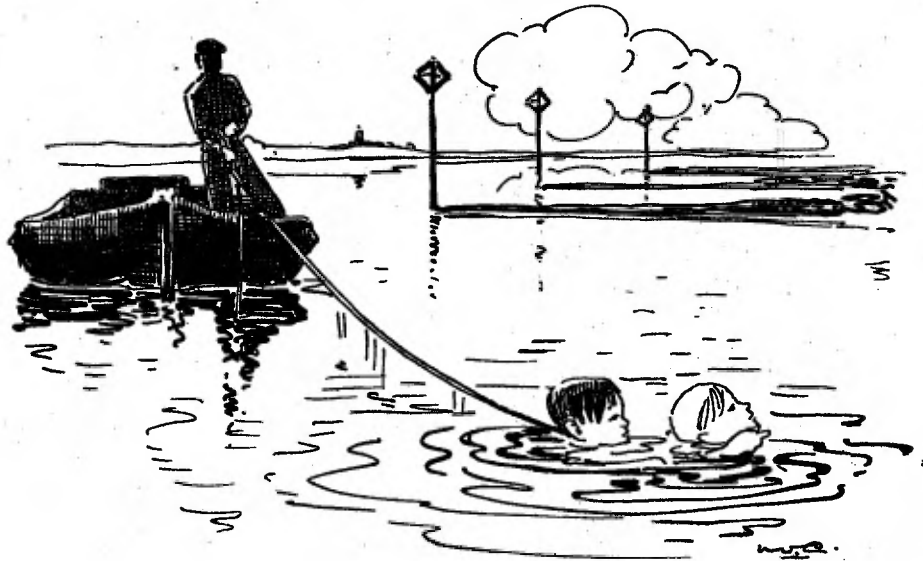
Hij vierde het lange touw. Enkele seconden was er geen Henk te zien. Toen kwam hij midden in het bad boven water. Er ging een hoeraatje op. De jongen proestte, met lachend gezicht, en zwom naar den badmeester toe. „Gehaald! Een half uur de kano tot beloning, man!” Het verweerde gezicht van den vroegeren derden stuurman bij de grote vaart glom van genoegen. Zulke jongens, daar had hij schik in.

Henk had zich meteen van een der beide kano's meester gemaakt, stapte er in en pagaaide van de kant, het bad door, het open rivierwater in.

„Geen branie!” hoorde hij zich nog naropen, „je weet wat je mag, en méér mag je niks!”

„Dik in orde!” schreeuwde hij terug en gleeed voort, met de lichte stroom

mee, langs de grens van het bad. Jongens, hoe ketig ! Hij had het gedurfd, nu durfde hij het altijd, de eerste keer was de moeilijkste, nu durfde hij wel zonder gordel ook. Jammer, dat er nu niemand was, om dit eens fijn aan te vertellen. Als je er op school over praatte, leek het dat je opsnijen wou. Moeder zou alleen maar zeggen „jongen, pas toch op” en Vader zou zeggen „ik wou dat je even goed rekenen kon als zwemmen”. Alleen de badmeester begreep het. Maar die kende hem toch ook eigenlijk helemaal niet. Die kende hem alleen hier, in het zwembad, waar hij een der flinksten was. Die kende hem niet zoals . . . zoals Dorus Meeter hem kende . . .

Hij liet zich meevoeren . . .

Iets van de vreugde en de glorie van deze middag begon te verbleken. De pagaai ging op en neer, op en neer, de kano gleed voort, in de verte kwam een schuit nader, het bad lag achter de rug van den regelmatig peddelenden jongen, die echter niet meer helder rondkeek, maar aan andere dingen zat te denken dan aan de orders van den badmeester. Opeens schrok hij op. Wat was dat ? Waarom deed de kano zo raar ? Waarom gehoorzaamde ze hem niet ? Uit de verte hoorde hij een luide kreet, een harde, doordringende schreeuw. Hij kon de pagaai niet bewegen zoals hij wilde, het bootje niet rustig voort laten glijden. Het dobberde, sterker en sterker, zwenkte op en neer, krampachtig probeerde Henk het in toom te houden, het lukte niet, het lukte niet, de badmeester schréeuwde, en opeens begreep hij : de wervelstroom ! Hij had zitten suffen, hij had niet op de sperdraad van de draaikolk gelet, die ieder toch wist dat hier was, hij was te ver gegaan, onder de draad door geglipt, hij moest terug, terug, als de kano omsloeg was hij verloren, werd hij in de diepte gezogen, maar

hij kòn niet omdraaien, wáár was die sperdraad ? Zijn hart bonsde, zijn ogen tuurden strak en zagen de ijzeren draad, op enkele meters afstand, maar hij kòn er niet komen, hij gaf een doordringende gil — de kano dook, en sloeg om. Zijn gedachten zeiden „zwemmen, zwemmen,” zijn armen zwaaiden, maar zijn benen konden niet, en zijn hoofd was te zwaar, te zwaar om het boven water te kunnen houden . . .

Het was alles in een seconde gebeurd. Maar in diezelfde seconde gebeurde ook nog iets anders. Op de aanvarende schuit bond een man een jongen een stevig touw om het middel, de jongen sprong overboord en zwom met verwoede snelheid de enkele meters, die hem van de plek van het ongeluk scheidde. Henk voelde een greep aan zijn been. Die greep rukte hem los uit de bedwelming, die al over hem begon te komen. Hij voelde een duw tegen zijn hoofd, dat nu weer boven het water uitkwam.

„Hálen !” hoorde hij roepen.

De wilde grijpstream liet af. Henk kòn niet zwemmen. Alles aan hem leek hem zwaar als lood. Hij liet zich meevoeren door den ander, die hem wonderlijk bekend voorkwam, hij voelde voortdurend diens hand onder zijn kin en hij gleed willoos door het water. Toch grepen zijn vingers de rand van de schuit. Hij werd aan boord getrokken. Naast hem, nat en hijgend, met al zijn kleren aan, stond Dorus Meeter.

„Dat was op het nippertje af, maat,” zei de schipper.

Henk trilde. Hij kon niet antwoorden, en keek schichtig naar Dorus, die zijn natte plunje uittrok. Opeens schoot er iets door zijn troebele gedachten.

„De kano !” stotterde hij.

„Daar zijn ze al met de roeiboot op af, uit het bad,” zei de schipper. „Ze zullen hier wel langszij komen. Je kan zo instappen.”

Henk zag de roeiboot naderen. De kano dreef er naast. Dorus greep hem bij de arm.

„Geen geklets hierover, hoor je,” zei hij. „Ik wil geen heilig boontje lijken. Ik zou een kat of een hond ook nagesprongen zijn. Vanzelf, want ik wil schipper worden, al weet ik niet hoe.”

„Hoe kom je hier ?” Alles leek Henk zo wonderlijk toe. Deze jongen en hij waren immers vijanden ? Het was een vernederend gevoel, door je vijand gered te zijn. Maar hij mocht er niet over praten. Kon dat ? Het hele zwembad wist het toch ? Ja, maar nièt, wie de jongen was, die hem gered had.

„Mijn vader zal je wat willen geven,” zei hij.

„Ik wil niks hebben, en van jouw vader helemáál niet. Dit is de wekelijkse groentenschuit van boer Draayer. Ik vaar altijd mee. Ik help laden en lossen. We komen altijd langs het zwembad. Dan denk ik : daar heb je die luxe-jongetjes. Die spelen maar.”

„Wist je dat ik het was ?”

„Natuurlijk. Ik heb toch ogen.”

„Instappen, satanse kwajongen.” Het was de stem van den badmeester.

„Nee, niet in de roeiboot, dat mankeert er nog ân. Op je plaats, in de kano. En als een hondje zo gehoorzaam vlak naast me blijven.”

Werktuigelijk deed Henk wat hem bevolen werd. Hij vergat den schipper en Dorus goedendag te zeggen, en pagaaide met zware, bibberige armen langzaam voort. Niemand sprak. Opeens greep de bekende hand met het zeemansanker de rand van zijn bootje.

„Als die jongen niet zo'n flinke kerel geweest was, Henk, dan had je suffigheid je moeder haar zoon gekost en mij mijn baantje. Snap je dat ?” Hij knikte. „Het was Dorus,” wou hij zeggen, maar hij zweeg. Hij verlangde opeens heel erg naar zijn kleren, zijn huis, zijn moeder. In zijn hoofd hamerde het woord „luxe-jongetje” en hij verfoeide het.

Het was midden December geworden. Tot grote spijt van de 6de klassers wilde de winter nog niet recht komen. Het was alle dagen lauw regenachtig, met veel wind, maar sneeuw en vorst lieten zich wachten. Gelukkig ! zeiden de grote mensen. Maar de kinderen dachten niet veel over brandstofgebrek, en verlangden naar ijs- en sneeuwgenoegens.

Te méér verlangden ze hiernaar, omdat het in deze Decembermaand op school zo anders was dan vorige jaren. Het Sinterklaasfeest was wel gevierd, maar het was net, of er niet dezelfde animo was als vroeger, en of ze elkaars plagerijen niet eens goed verdragen konden. Er hing een spanning in de klas, die ieder voelde, en die niemand begreep. Er waren er enkelen, die leken op kruidje-roer-mij-nietjes — bij het minste of geringste stoven ze op of waren uit hun humeur. Het ergst was dit met Henk Meyveldt.

„Het ziet er niet mooi uit voor je Kerstrapport, Henk,” had Meester Hoogkamp al een paar keer gezegd. „Jongen, dat jij je toch niet inspant om het nog op te halen !”

Maar Henk had het gevoel, dat hij zich niet inspannen kon en dat het hem ook niet schelen kon. Alles was vervelend tegenwoordig. Hij speelde de baas over de jongens, zodra ze op de speelplaats of het voetbalveld waren, maar zich echt één met hen voelen deed hij niet. In zijn vrije tijd was hij vaak alleen boven op zijn kamertje en knutselde wat.

En in de meisjeshelft van de zesde ging het ook al niet plezierig toe. Elke dag geharrewar en gekibbel en gesnauw. Terwijl ze nu allen een taal oefening maakten, bleef Meester Hoogkamp's blik op Ali Bengta rusten. Wat dat kind het laatste halfjaar in haar nadeel veranderd was ! Soms had hij gedacht, dat het alles door de oorlog kwam, maar hij geloofde dat toch eigenlijk niet. En nu liep het naar Kerstmis. In zijn gedachten kwam het Kerstfeest, dat hij vorige jaren met zijn klas had gevierd. Hij kon er nu maar niet toe komen, er met de kinderen over te praten. Was dit een klas om het feest van liefde en vrede en licht mee te vieren ?

Opeens tikte hij met zijn potlood op het tafeltje. Alle ogen keken op van het werk. De meeste gezichten keken blij verwachtend. Ha ! dachten ze, nu gaat het eindelijk komen, dat Meester over ons Kerstfeest gaat praten, wat we ieder mee moeten brengen en of er een boompje bij komt, en we moeten toch nodig de liedjes gaan repeteren ! Nooit nog was Meester daar zó laat aan begonnen.

„Leg je penhouders maar even neer,” zei Meester. „Ik — ik moet jullie wat zeggen. Wat plezierigs is het niet. Het is voor mij tenminste een groot verdriet. Ik ben nu ruim vier jaar lang jullie Meester geweest, en we hebben viermaal samen een heerlijk Kerstfeest gevierd. Maar, kinderen, van 't jaar kan ik het niet. Er is iets in onze klas dat niet deugt. Waar het vandaan komt, weet ik niet. Maar ik kan geen Kerstfeest vieren met een klas als deze. Ik kan het niet. Ja, en nu moet je maar verder gaan met je werk.”

Het was doodstil in de klas. Je zou een speld hebben kunnen horen vallen.

Een paar meisjes begonnen te huilen. Geen enkele penhouder bewoog. Meesters lippen trilden. Hij zei :
„Nemen jullie je leesboeken maar, we zullen maar gaan lezen.”
Maar ook het toch zo boeiende vervolgverhaal kon hun aandacht niet vasthouden, en allen waren blij, toen eindelijk de vier-uur bel luidde.

Diezelfde avond, even na zevenen, hoorde Henk Meyveldt de voordeurbel

Nooit nog was Ali bij hem geweest . . .

gaan. Hij hoopte, dat het oom Willem was. Die kwam nog wel eens aan 's avonds. Als het oom was, ging hij naar beneden. Moeder zou hem dan wel roepen. Zijn huiswerk was al lang klaar. Maar hij werd niet geroepen. Hij hoorde iemand naar boven komen en hij hoorde Moeder zeggen : „tweede deur rechts.” Zijn kamerdeur werd geopend. Op de drempel stond Ali Bengta.

De twee kinderen keken elkander aan. Nooit nog was Ali bij hem geweest. Henks adem ging sneller. Had zij — had zij het even moeilijk als hij ? Ze wist toch niets van hem ? Ali deed een stap de kamer in en sloot de deur. Met haar ene hand steunde ze op de tafel.

„Henk,” zei ze, „ik — ik kan dat niet hebben, van dat Kerstfeest, Jij ?
Hij schudde van nee.

„Henk, wij zijn het, wij tweeën.”

Hij knikte van ja.

„Het komt door ons. Ik weet niet precies wat er met jou is, maar er is met jou ook wat, hè, net als met mij.”

„Dorus,” zei Henk.

Ze keek wat verwonderd, maar vroeg niets.

„Met mij is het mis, vanaf die croquetmatch. We stonden gelijk, en ik wou zo verschrikkelijk graag, dat onze club zou winnen. Ik heb vals gespeeld. De scheidsrechter zag het niet. Een paar van de meisjes weten het en hebben beloofd me nooit te verraden.”

„Wij wisten het ook,” zei Henk. „Natuurlijk verraad je zo iets niet, van één uit je klas.”

„Nee, maar van toen af aan is altijd alles ellendig geweest. Altijd dat gevoel in jezelf, dat je een oneerlijke labbek bent. Dat maakt je kribbig en dwars. En ik heb de anderen aangestoken.”

„Dorus,” zei Henk, „is de beste jongen uit de hele klas.”

Hij begon opeens te vertellen. Waarom ze die eerste keer zo verwoed gevochten hadden. En dat hij hem niet gevraagd had op de partij, niet om zijn armoedige kleren of zo, maar alleen omdat Dorus het in dat gevecht van hem gewonnen had. „Natuurlijk win je het, als je voor de eer van je moeder vecht,” zei hij. „En een held is hij ook.” En hij vertelde, wat er die Zaterdagmiddag buiten het zwembad was gebeurd. En dat hij aan Guus niets had, als vriend. „Ik wou dat Dorus m'n vriend was, echt waar. Maar hij veracht me.”

„Nogal glad,” zei Ali.

De twee kinderen stonden naast elkaar voor Henks schrijftafeltje. Nu was alles gezegd. Maar — het kleine klokje tikte. Met elke tik ging er een seconde voorbij. De seconden werden minuten, en uren, en dagen . . . en heider gedachten gingen naar het naderende Kerstfeest, dat Meester niet kon vieren met zijn klas.

Henk trommelde met zijn middelvinger op een boek. „Ik heb de andere jongens ook aangestoken,” zei hij, „ik heb ze allemaal tegen Dorus opgezet.” Ali bleef nog zwijgen. Haar mond was strak gespannen. Haar handen waren vuisten.

Opeens gingen die vuisten open.

„Henk,” zei ze, „zullen we nou naar Meester toegaan ? Jij en ik ?”

Hij keek haar aan. Hij zag opeens, dat haar gezicht veranderd was. Of nee, het was nu weer gewoon, als vroeger, maar de laatste maanden was het anders geweest.

„Goed,” zei hij. Het leek niet zo moeilijk nu, naar Meester toe te gaan en hem alles te vertellen.

Toch, toen ze op zijn stoep stonden en Ali aan de bel trok, was het ineens zó vreselijk moeilijk, dat Henks benen trilden en Ali zenuwachtig op haar lippen beet. Maar het was Meester zelf, die open deed. En op hetzelfde ogenblik wisten ze, hoeveel hij van hen hield, van hen, twee kinderen uit zijn klas, twee kinderen die een tijdlang een verkeerde kant waren opgedwaald. —

„Wel Henk !” zei Meester. „En Ali. Kom binnen, m'n kinders. Ik geloof,

dat ik heel erg blij ben, dat ik jullie daar op m'n stoep zie staan. Kom maar gauw bij me binnen."

Het was niet moeilijk meer. Een goed half uur later bracht Meester hen allebei thuis. „Ik heb nog zo'n zin in een klein loopje," zei hij. „En we lopen meteen even bij Blom den kweker aan, voor een Kerstboom."

De volgende morgen, het laatste halfuur, hadden ze hoofdrekenen. Dat stond tenminste op de lesrooster. Maar Meester maakte een grapje met Dorus, dien hij maar niet aan het lachen kon krijgen, en ging toen genoeglijk op zijn tafeltje zitten.

„Eerst even luisteren," zei hij, „en daarna mogen jullie kiezen, hoofdrekenen of vertellen."

Het was opeens of er een blijde vogel door de klas was gevlogen, die allen even iets plezierigs in het oor gefluisterd had. Toch stond Meesters gezicht heel ernstig nu.

„Gisteren kon ik het niet," begon hij, „maar er is iets veranderd. Er zijn gisteren avond twee kinderen bij me geweest. De een heeft me verteld, dat Dorus Meester de beste en de moedigste jongen is uit de klas, en de ander heeft een brief geschreven naar de Meisjes-Crocket-club S.E.V. En, kinders, nu kan ik het weer. Ik kan weer Kerstfeest vieren met m'n klas. En we krijgen een boom. En elke dag van vier tot vijf repetitie van Kerstliedjes. Ja, dat moeten jullie er maar voor over hebben."

„Hoera!" schreeuwde Joost en alle stemmen kwamen los. Meester sprong van de tafel. Hij nam het krijt en begon op het bord te schrijven.

„Laat de kinderen tot Mij komen", schreef hij. Toen legde hij het krijtje neer. Ze werden stil. Ze begrepen niet allen, waarom deze woorden daar nu stonden, maar dat het mooie woorden waren, dat begrepen ze wel.

„Wie tot Jezus komt," zei Meester, „zal daardoor telkens in zijn leven de moed vinden om te doen wat hij doen moet, al is dat ook iets erg moeilijks. Daar ga ik nou een verhaal van vertellen. Of kiezen jullie hoofdrekenen?"

Wat een vraag! Ze zetten zich al tot luisteren. Zo mooi vertellen als hùn Meester, dat kon niemand. Maar nog begon hij niet.

„En straks om twaalf uur, dan moet Dorus Meester eens even blijven zitten. Ik heb met jou nog een appeltje te schillen, jongen. Maar het is een goeie appel, een fijne goudreinet. Want ik ken iemand, en die is Commissaris van een binnenlandse scheepvaartmaatschappij. Die heeft wel eens een jongen nodig, die schipper wil worden. En nou wil ik straks van je horen, of jij daar soms eens met me heen wilt gaan."

Henks hart bonsde. Bedoelde Meester daar zijn vader mee? Die was toch Commissaris van zo'n onderneming! Hij keek achterom naar Dorus. De jongen had een hoge kleur en zijn ogen schitterden.

„Mag ik naast Ali gaan zitten, Meester?" hoorde hij Mia Boogmans vragen. Bij „vertellen" mochten ze altijd gezellig op een kluitje kruipen.

„Ieder mag gaan zitten waar-ie wil," zei Meester. „Maar vlug! Ik begin." Even was er geroezemoes van opstaan en lopen. Een jongen schoof zich in de bank naast Henk. Het was Dorus. Henk voelde zich opeens héél blij. Het is niet om dat van Vader, dacht hij, want dat weet hij niet. Het is, dat hij me nou niet meer veracht. Hij keek opzij naar den ander. „Fijn!" zei hij. En toen werd het doodstil in de klas. Meester vertelde.

Jezuskindje.

Woorden van Mien Lebberton
Allegretto; van harte, met warmte

Musiek van Evaline Spikens
Alle rechten voorbehouden

1. Jezus-kind-je, kind-je
2. Jezus-kind-je, kind-je

mf helder mp

Detailed description: This system contains the first two lines of the musical score. The top staff is the vocal line, starting with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. It begins with a whole rest for four measures, followed by a melodic line. The lyrics '1. Jezus-kind-je, kind-je' and '2. Jezus-kind-je, kind-je' are written below the staff. The piano accompaniment is shown in two staves below the vocal line, starting with a treble clef and a key signature of one sharp. It begins with a whole rest for four measures, followed by a chordal accompaniment. Dynamic markings 'mf helder' and 'mp' are present.

1. klein, Wil in de we-reld der men-sen zijn, 2. Wend er ge-bo-ren in
1. klein, O, wil ons al-len tot voor-beeld zijn, 2. Gij, die een krib-be uw

p mf p mp

Detailed description: This system contains the third and fourth lines of the musical score. The vocal line continues with the lyrics '1. klein, Wil in de we-reld der men-sen zijn, 2. Wend er ge-bo-ren in' and '1. klein, O, wil ons al-len tot voor-beeld zijn, 2. Gij, die een krib-be uw'. The piano accompaniment continues with a similar chordal texture. Dynamic markings 'p', 'mf', and 'mp' are used throughout.

1. kom-mer groot, 2. Ken-de al ar-moe en af-gunst en nood, En toch
1. glim-lach bood, Leer ons uw lief-de in le-ven en dood, Leer ons

mf mp mp mf mf mp p

Detailed description: This system contains the fifth and sixth lines of the musical score. The vocal line continues with the lyrics '1. kom-mer groot, 2. Ken-de al ar-moe en af-gunst en nood, En toch' and '1. glim-lach bood, Leer ons uw lief-de in le-ven en dood, Leer ons'. The piano accompaniment continues with a similar chordal texture. Dynamic markings 'mf', 'mp', and 'p' are used throughout.

1. kreeg het die we-reld lief, Die hem niets bracht dan on-ge-rief.
1. wer-ken naar Gods ge-bod, Hem ge-hoor-zaam, bij ie-der lot.

mf mf breed

Detailed description: This system contains the seventh and eighth lines of the musical score. The vocal line continues with the lyrics '1. kreeg het die we-reld lief, Die hem niets bracht dan on-ge-rief.' and '1. wer-ken naar Gods ge-bod, Hem ge-hoor-zaam, bij ie-der lot.'. The piano accompaniment continues with a similar chordal texture. Dynamic markings 'mf' and 'breed' are used. The system ends with a double bar line.

Dec.
1942.

Jezuskindje.

't Jezuskindje, kindje klein,
Wil in de wereld der mensen zijn,
't Werd er geboren in kommer groot,
't Kende al armoe en afgunst en nood,
En toch kreeg het die wereld lief,
Die Hem niets bracht dan ongerief.

Jezuskindje, kindje klein,
O wil ons allen tot voorbeeld zijn,
Gij, die een kribbe uw glimlach bood
Leer ons Uw liefde in leven en dood,
Leer ons werken naar Gods gebod
Hem gehoorzaam, bij ieder lot.

MIJN ZIEL MAAKT GROOT DEN HEER

DOOR D. A. CRAMER-SCHAAP

H

Let was stil in Joop's kamertje.

Het verduisteringsgordijn sloot alle licht af. Zelfs het glas dat de grote foto van de klas beschermde, glom niet in het duister.

„Ongezellig,” vond Joop, „je kon je best verbeelden dat de deur achter je hoofd was en het raam aan het voeteneinde, gek, als je er over ging liggen denken, wist je opeens niet meer hoe je bed stond.

Vervelend dat zij niet slapen kon.

Hoor, nu werd beneden piano gespeeld. Jaap natuurlijk, of Moeder. Welk wijsje was het? O, dat mooie Kerstliedje uit het nieuwe bundeltje dat Oma gestuurd had:

Windjes waait zo luide niet

Weet gij niet wat is geschied?

Zachtjes neuriede Joop de woorden mee. Kerstmis! Een paar weken nog dan was het al Kerstmis. En morgen zou de Juffrouw op school de rollen van het Kerstspel verdelen. „Jij bent vast Maria!” had Minka Versteeg gisteren in het vrij kwartier gezegd. Maar neen, dat geloofde zij niet. Laat eens kijken. Wie zou Juffrouw Stam dan wèl kiezen? Misschien het nieuwe meisje, dat een maand geleden in de klas gekomen was, Nel Houwink. Nel had zo'n zacht, donker gezichtje. Zo stelde je je toch eigenlijk Maria voor. Of anders Babs Vroon. Maar Babs was zo kattig en wou altijd haantje de voorste zijn. Neen, dat zou toch niet leuk zijn. Wie er anders geschikt voor was? Jeannetje? Die had een te zachte stem en was zo verlegen, en Minka niet ernstig genoeg, waar Minka was werd gelachen, daar kon je zeker van zijn. Stel je toch eens voor, als Juffrouw Stam werkelijk haar eens koos! Joop werd er warm van. Verleden jaar had de zesde klas ook voor de hele school het Kerstspel gegeven. Het was mooi geweest. Ze zag nu, in het pikkedonker, nog Maria zitten, terwijl op de achtergrond de drie Engelen stonden. En de middelste Engel was naar voren gekomen en had gezegd: „Wees gegroet Maria, vol van genade.” Ze lag nu heel stil, met gesloten ogen. Heel vaag hoorde zij, op verre afstand een vliegmaschine zoemen, maar het drong eigenlijk niet eens goed tot haar door.

De piano had nu ook opgehouden. Het was heel stil in huis.

Toen Moeder even later om een hoekje van de deur keek, hoorde zij Joops' rustige ademhaling.

In de anders altijd wat rumoerige zesde was het stil. De meisjes keken in spanning naar Juffrouw Stam, die voor het bord stond en een papiertje in haar hand hield.

Juffrouw Stam was nog heel jong, het was eigenlijk een toeval dat zij nu al twee jaar achter elkaar die grote zesde had, maar de meisjes konden het best met haar vinden. Zoals nu dat leuke plan van het Kerstspel, dat was enkel en alleen van haar uitgegaan, daar zou zo'n ouwetje als Juffrouw Both b.v. nooit op gekomen zijn.

„Meisjes,” zei Juffrouw Stam, „nu heb ik hier de namen opgeschreven van de meisjes die ik voor het spel in aanmerking vind komen. Jullie weet het, lang niet allemaal kunnen jullie meespelen. Dat is erg jammer maar daar kan ik niets aan doen. Je moet maar denken : het gaat niet om jezelf maar om het spel. Het spel is hoofdzaak en moet zo goed mogelijk tot zijn recht komen. Daarom heb ik de meisjes genomen die me het meest geschikt leken voor een bepaalde rol, maar het kan best zijn dat 't me bij de repetities tegenvalt. Dan moet je niet beledigd zijn als ik toch nog een ander kies. Ik weet ook dat de niet-gekozenen niet afgunstig zullen zijn op hun vriendinnetjes. We willen allemaal meehelpen dat het spel zo goed mogelijk slaagt, de spelers hebben een belangrijke taak, maar de taak van de anderen doet er niet voor onder, die vormen n.l. het koor dat de Kerstliedjes zingen zal waardoor de verschillende tafelen worden aangekondigd. En hier zijn dan de namen.”

Het was nog stiller geworden, de meisjes hielden hun adem in en Joop had een vuurrode kleur.

„Maria . . . Joop Versteeg.”

„Zie je nou wel,” fluisterde Minka en ze gaf Joop onder de bank een triomfantelijke schop, maar Joop merkte het nauwelijks.

„Dus toch!” dacht ze en ze boog schuchter het hoofd. „Als ik het nu maar kan, als ik het maar net zo zeggen kan als Dini verleden jaar.

Nu had ze helemaal niet geluisterd wie Juffrouw Stam verder opnoemde en ze was al bij de herders. Hoor maar :

Eerste Herdersjongen : Nel Houwink.

En zij, die heus bang geweest was dat Nel gekozen zou worden. Zij keek naar Nel die in de eerste bank zat. Op haar rug hingen lang en recht de twee donkere vlechten. Nel was de enige die geen kort haar had.

„Zaterdagmiddag spelers-repetitie bij mij aan huis,” zei Juffrouw Stam nog, „om half drie, om half vijf repetitie van het koor.”

„Leuk,” dacht Joop, „bij Stammetje aan huis. Hoe zou 't er uit zien ? Je stelde je eigenlijk nooit voor, dat de Juffrouw van school een gewoon mens was en een huis had. Als je aan haar dacht was het altijd alleen maar in verband met de school.

Neuriënd pakte zij haar tas. Ze was nu niet bang meer voor de moeilijke rol. Het zou immers best gaan.

Op straat stak Minka haar arm door de hare.

„Fijn dat jij Maria bent,” zei ze. „Babs rekende er vast op. Heb je haar gezicht gezien toen Stammetje jouw naam noemde ? Spinnijdig keek ze. En weet je wat ze straks beweerde in de gang ? Dat je 't nooit zou kunnen, omdat je zo eentongig leest. De kift lag er duim dik op ! 't Valt me nog mee, dat ik herder ben.”

De oude angst be kroop Joop weer. Babs had het dus ook geweten.

„Als ik het ook maar kan,” zei ze opeens.

Maar Minka lachte zorgeloos. „Hemel kind, wat ben jij zwaar op de hand ! Natuurlijk kan je 't, anders had Stam je toch nooit gekozen ?”

„Ze kan zich vergissen,” dacht Joop. Maar die gedachte sprak ze niet uit.
Toen Joop die Zaterdagmiddag bij Juffrouw Stam boven kwam en wat

Joop liep er stil naast . . .

verlegen naar een plaatsje voor haar muts en mantel zocht aan de overbeladen kapstok, hoorde ze achter de gesloten kamerdeur al een geroezemoes van stemmen. „Ha, die Joop!” riep Minka, die naast de kachel op de grond zat, toen ze binnenkwam.

Daar dook Juffrouw Stam op achter een haag stoelen. „Dag Joop,” zei ze. „Prettig, dat jullie er allemaal bent, nu gaan we eerst samen het

stuk lezen. Ieder zijn eigen rol. Babs, deel jij de boekjes even uit." Of ze in de klas zaten ging Babs rond met de boekjes en Joop zocht dadelijk de eerste regels op die zij te zeggen had. Lastig leek het haar. „Mijn ziel maakt groot den Heer en mijn geest verheugt zich in God mijnen Zaligmaker. . .” Zij luisterde maar half naar de inleiding van de Juffrouw, de letters schemerden haar voor de ogen en toen Juffrouw Stam tegen haar knikte dat zij beginnen kon, raffelde zij de woorden af, in sneltreinvaart, met een vuurrode kleur.

Toen zij klaar was, hoorde zij Babs lachen, een kort lachje en met gebogen hoofd wachtte zij het oordeel, als na een niet geleerde, verprutste les.

Ook Juffrouw Stam lachte, maar hoe heel anders klonk dat. „Jij bent een Maria die wel op hol geslagen lijkt,” zei ze, „ik zal het je voor doen. Luister maar goed. Straks gaat het stellig beter.”

Joop luisterde. Ja, zo moest het zijn, zo rustig en eenvoudig. Zo had Dini het verleden jaar ook gezegd.

„Nu jij, Joop.”

Weifelend en onzeker klonken de zinnen nu. Joop hoorde het zelf wel, maar Juffrouw Stam knikte haar na afloop bemoedigend toe.

„Zo'n lees-repetitie valt niet mee, hè, maar later, als je los bent van de tekst gaat het wel beter. Wie volgt, de tweede engel.”

Babs stak van wal, luid en nadrukkelijk schalden de zinnen door de kleine kamer. Minka knipoogde tegen Joop, „hoor haar!” maar Joop ging op haar grapjes niet in, het werk was veel te ernstig. Gelukkig, ook Babs moest het overdoen, trouwens op alle spelers viel veel te zeggen. Alleen de eerste herdersknaap was een verrassing, die zei haar rolletje zo gevoelig en zuiver dat Juffrouw Stam spontaan prees: „Uitstekend Nel! Daar viel nu niets aan te verbeteren.”

Om half vijf stonden ze weer op straat en stormde het koor de trap van het bovenhuisje op.

Met Minka, die dezelfde kant op woonde, liep Joop naar huis. Minka babbelde honderd uit: over Babs, die lekker op haar neus gekeken had, toen ook zij een veeg uit de pan kreeg, over de leuke kamer van de Juffrouw en over de nieuwe jurk van Jeannetje, hoeveel punten die wel gekost zou hebben. Joop liep er stil naast en haar hand streek langs het boekje in haar mantelzak.

„Kijk,” zei ze opeens, „daar loopt Nel. Zullen we naar haar toe gaan?” Maar Minka hield haar terug.

„Laat dat vervelende kind toch.”

„Maar ik vind haar niet vervelend.”

„Een kind met zulke vlechten is vervelend,” besliste Minka. Ze draagt ze alleen om anders te zijn dan wij. Ga je nog even mee naar boven? Ik heb Minka keps, in een la van mijn kastje gevonden. Ook een meevaller!”

„Ik moet vroeg thuis zijn,” weerde Joop af. „Vader gaat op reis.”

„Dan niet,” zei Minka laconiek. „Atjuus, tot morgen!” en ze wipte de stoep van haar huis op.

Nooit had Joop gedacht dat de rol, waar ze eerst zo blij mee geweest was, haar zo zou gaan drukken. Ze werd stiller en stiller en Moeder vond ook dat zij er slecht uit ging zien.

„Zou je niet aan Juffrouw Stam vragen of een ander het van je over mag nemen?” had zij al eens schuchter geopperd, toen Joop, na een repetitie,

moe thuis was gekomen en had verkondigd, dat zij er steeds minder van terecht bracht.

Maar dadelijk was Joop opgestoven : „Onzin ! Dan had de Juffrouw het me toch wel gezegd als zij vond dat het niet ging. Waarom praat u nu ook al met de anderen mee ?”

„Zeggen de anderen het dan ook ?” had Moeder gevraagd.

„Nou ja, de anderen — Babs heeft op school rond gebazuind dat er niets van deugt. Maar Babs is jaloers ! Ik zou 't niet uit kunnen staan als zij mijn rol overnam.”

„Waarom zou Babs het zijn ? Er is misschien iemand anders . . .”

„Ja, Nel,” had Joop gedacht, maar kortaf had zij gezegd : „Neen, niemand” en was de kamer uitgegaan.

„Joop,” kwam die avond Jaap aan de deur van haar kamertje zeggen, „er is een meisje voor je beneden. Ze komt iets over het huiswerk vragen.”

„Wie is het ?”

„k Weet niet. Ze heeft vlechten.”

„O, Nel Houwink,” zei Joop, „nou, laat haar maar boven komen.”

Vlug stopte ze een rondslingerend paar kousen in haar kastje. Ze zat nauwelijks weer of Nel stond op de drempel.

„Wat een enig kamertje,” zei ze, rondkijkend.

„Ja, leuk hè !” zei Joop. „Vroeger sliep Jaap hier, maar die is naar de grote kamer op zolder verhuisd en toen heeft Moeder het voor mij zo gezellig gemaakt.”

Nel liep dadelijk door naar de boekenplank.

„Even naar je boeken kijken,” zei ze.

„Houd je ook zoveel van lezen ?” vroeg Joop.

„Nou, en of ! Maar veel boeken heb ik hier niet. Ik ben in huis bij mijn Tante, zie je. Vader en Moeder zijn in Indië. In Indië, daar heb ik er een boel !”

„Dat wist ik niet,” zei Joop, „dat je niet thuis was,” en ze begreep nu ineens waarom Nel altijd zo ernstig was. Ze had het bij die Tante ook niet getroffen. Wat naar om je Vader en Moeder nooit te zien, vooral nu, nu er helemaal geen post kwam !

„Heb je al in lang niets van thuis gehoord ?” vroeg ze.

„Al in negen maanden niet,” zei Nel met een zucht. „Ze weten niet eens dat we naar Arnhem verhuisd zijn. Ik schrijf elke week, maar we versturen ze niet, het geeft toch niets, zegt Tante. Later, dan krijgen ze alles ineens. Maar wanneer zal dat zijn ?”

„Heb je ook geschreven van het Kerstspel ?” Joop wist zelf niet waarom ze dat ineens vroeg.

„Natuurlijk. Ik vond het veel te fijn dat ik mee mocht doen, terwijl ik nog maar zo kort bij jullie op school ben.”

„Ik doe het niet erg goed, hè ?” Joop streek een ezelsoor glad van haar Franse schrift dat op het tafeltje voor haar lag.

„Och,” zei Nel, „'t gaat toch al beter dan in het begin. Ik ken jouw rol zo goed, want ik ben verleden jaar Maria geweest. De „Vrije Vogels” hebben het in den Haag gegeven en daar was ik bij. Ik geloof best dat ik je er mee helpen kan, als je het niet vervelend vindt tenminste. Je wilt het te mooi doen, geloof ik. Je moet het je indenken en dan zo eenvoudig mogelijk zeggen.”

„Doe het eens,” vroeg Joop.
Nel kreeg een kleur.

„Als je het niet vervelend vindt . . . en ik weet niet of het gaat, zo ineens.
Dan moet ik 't me eerst even voorstellen.”

Heel recht stond Nel . . .

Nel stond heel recht tegen het kastje in haar donkere wintermantel.
Even sloot ze de ogen, toen keek ze in de verte.

„Mijn ziel maakt groot den Heer en mijn geest verheugt zich in God mijnen
Zaligmaker. Want grote dingen heeft aan mij gedaan Hij die machtig
is en heilig is Zijn naam!”

Joop luisterde ademloos. Ja, zo moest het gezegd worden, met zo'n stille,

wat verdroomde stem. Al deed zij nog zo haar best, zo zou zij het nooit kunnen ! Dat moest je gegeven zijn en kon je niet leren."

„Weet je wat ik vind," zei ze spontaan, toen Nel klaar was, „jij moest het maar doen."

„Onzin," zei Nel vlug, „ik zou niet willen ! Daarom heb ik het niet gezegd, dat moet je nooit denken. Jij kan het net zo goed, heus. 't Is nou te laat. Ik kwam vragen welke sommen ze precies opgegeven heeft. Die moet ik nog allemaal maken. Maar zal ik morgenmiddag terugkomen en zullen we het dan samen eens doen? Je kunt het best leren. Geloof me nu maar."

„Graag," zei Joop en ze was Nel toch dankbaar omdat die het dadelijk had afgewezen. Babs zou natuurlijk gezegd hebben : „graag hoor !" maar Nel wilde haar helpen het beter te doen. Ze greep het boek met sommen.

„Kijk, dit rijtje. Ik moet ze ook nog. Zullen we ze samen uitrekenen ? 't Zijn geniepigerds. Doe dan je mantel uit."

Even later zaten zij samen gebogen over de sommen, 't ging prettig zo. In een wip waren ze klaar.

Nel borg het kladje in haar tas.

„Ga nog even mee naar beneden," noodde Joop, „dan zie je Moeder ook, en is er misschien nog wel thee-surrogaat, hoor. Alleen 's Zondags schenkt Moeder echte."

Maar Nel had opeens haast.

„Als ik laat thuis kom, is Tante kwaad," zei ze. „'t Was toch maar half dat ik nog uitging. Ze houdt niet van ongeregeldheden, zegt ze. Ik ga maar."

„Ik laat je even uit," zei Joop. „En morgenmiddag kom je. Afgesproken, hè ?"

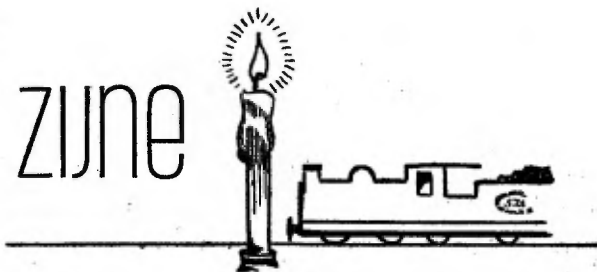
„Afgesproken," beloofde Nel en wipte de deur uit.

Die avond kon Joop weer de slaap niet vatten. Ze lag te woelen en voelde zich onrustig.

„'t Komt haar toe," dacht ze, „ik moet het Stammetje zeggen. Morgen moet ik het zeggen. Maar als ze 't me nu nog leren kan ? Neen, laat ik eerlijk zijn. Helemaal goed wordt het nooit. En heeft Stam niet zelf gezegd : het gaat niet om jezelf maar om het spel. Het spel is hoofdzaak en moet zo goed mogelijk tot zijn recht komen ? Nel moet het doen. Zij kan het en ik niet, en al is het jammer, ik heb zóveel meer dan zij : Vader en Moeder en Jaap en thuis, laat zij dit nu eens hebben."

Het was of deze alleenspraak haar rust gaf. Het kussen kreeg nog een flinke stomp, de dekens werden nog wat hoger opgetrokken en nog vóór het ronken van de eerste vliegmaschine was Joop in een geruste slaap gevallen.

Ieder het zijne

DOOR A. HAMAKER-WILLINK

Leo had een spoortrein. Er zijn maar weinig jongens op de wereld, die zo'n mooie spoortrein hadden als Leo. Hij had zeven wissels en drie kruispunten, vier stations, tachtig kromme rails en tachtig rechte en dat is verschrikkelijk veel. Hij had een overweg, waarvan de bomen vanzelf neergingen, als de trein er aan kwam en van zelf weer naar boven als de trein weer voorbij was. Leo was er verschrikkelijk netjes op. Nooit trapte hij op zijn rails en altijd borg hij alles weer keurig op, als hij er mee uitgespeeld was. Hij had zelf een eigen spoorboekje gemaakt, wanneer de treinen moesten vertrekken en aankomen en met zijn vriendje Rinus, die naast hem woonde, speelde hij er haast elke dag mee. Hij had er erg veel verstand van; van sneltreinen en stoptreinen en D-treinen, goederentreinen, posttreinen, nachttreinen en ik weet niet wat al meer. Hij wist, hoe de seinen moesten staan, niet alleen die van zijn seinpalen (hij had er vier), maar ook had hij verstand van sluitseinen, mistseinen en alles wat er verder nog bij een echte spoorweg hoort. Want hij had ook een dik boek, waarin alles over spoorwegen stond te lezen, wat een jongen maar zou willen weten. Eigenlijk had Leo helemaal geen ander speelgoed. Hij verzamelde geen postzegels, hij ging nooit zwemmen, hij las maar weinig boeken, hij was altijd met z'n spoortrein in de weer. Voor zijn verjaardag vroeg hij altijd weer iets nieuws voor zijn trein en soms was het voor z'n Vader en z'n Moeder een hele toer om dat — precies naar zijn zin — voor hem te krijgen. Want de gewone speelgoedwinkels hadden ook maar gewone treintjes en gewone rails en Leo wou zo graag heel bijzondere dingen er bij hebben, die hij nodig had voor zijn rangeerterrein en voor al de bijzondere en ingewikkelde constructie's, die hij wou bereiken. „Onze Leo is helemaal treintjesgek,” zei zijn Moeder weleens. Dan lachte Leo een heel klein beetje minachtend, want hij beschouwde zichzelf zo'n beetje als directeur-generaal van de spoorwegen en zo iemand kun je toch niet „gek” noemen. Je hoefde ook niet te vragen, wat Leo later worden wou, als hij groot zou zijn. Auto's, vliegtuigen, schepen, machines interesseerden hem niet. Hij speelde nu al jaren achtereen met zijn treintjes en Rinus van de burens speelde met hem mee. Dat wil zeggen: Rinus deed alles heel precies zoals Leo het zei. Rinus had er ook veel verstand van (doordat Leo hem zoveel had verteld en uitgelegd), maar Rinus was niet treintjesgek. Rinus was alleen maar vreselijk aardig en geschikt en behulpzaam, vriendelijk en makkelijk in het gebruik en dat vond Leo erg plezierig. Rinus zelf had geen trein. Toen Rinus jarig zou zijn, zei Leo: „Zeg, vraag aan je Moeder of ze je een draaischijf geeft, dan hebben we er twee en dan kunnen onze locomotieven ook aan het andere eind draaien!”

Rinus knikte, maar ik weet niet, of hij die draaischijf werkelijk voor z'n verjaardag heeft gevraagd. Maar in elk geval kreeg hij heel iets anders : een boek van Jules Verne. En Leo moest maar zien, hoe hij aan een tweede draaischijf kwam.

Elke Zaterdagmiddag en elke Zondagmiddag speelden de twee jongens met de trein. Bovenin het huis, waar Leo woonde, was een heel grote zolder met erg veel ruimte. Dat was reusachtig makkelijk, want daar kon je al de ingewikkelde railconstructies maken, die Leo en Rinus nodig hadden om prettig te kunnen spelen. Als ze weer eens iets nieuws hadden uitgevonden en opgebouwd, ging Leo altijd z'n Vader roepen om te komen kijken.

Ze legden dan altijd heel precies uit, waarom ze dit en dat zo hadden gedaan, welke voordelen het had en zo al meer. Vader luisterde dan heel aandachtig. Hij kreeg er zelf ook verstand van, omdat Leo het zo precies uitlegde. Vroeger haalde hij er ook wel zijn Moeder bij, maar Moeder zei altijd „Mooi !” maar ze snapte het niet echt en als Leo dan bij voorbeeld vertelde van het bloksysteem, zei Moeder opeens : „Jullie past toch wel op, dat je niet schopt tegen mijn mooie kamferhouten kist ?” Maar Vader lette altijd op en toch was Vader eigenlijk helemaal geen spoorwegman, maar doodgewoon notaris.

Dat was op zolder altijd zo prachtig gegaan, maar nu gebeurden er allemaal akelige dingen, die Leo's spoorwegmaatschappij ernstig in gevaar brachten. In de eerste plaats kwamen er meubels van Oma, die op zolder moesten staan ; een grote kast en een mangel en vier koffers en een marmeren beeld. Dat was verschrikkelijk vervelend vond Leo, want dat nam allemaal plaats in, waardoor zijn rangeerterrein erg werd ingekort. Maar hij was tenslotte zó'n knappe ingenieur, dat hij deze moeilijkheid wel weer te boven kwam. Op stuk van zaken moet men zich weten te behelpen.

Moeder had wel gezegd : „Ga dan eens een keertje bij Rinus thuis met de trein spelen,” maar het huis van Rinus' ouders was veel kleiner en daar waren twee kleine zusjes, die altijd in de weg liepen en die overal met hun vingers aan zaten.

Maar het ergste was, dat de winter kwam en zo vreselijk koud was. Het was op zolder niet meer te harden ! Leo en Rinus probeerden het, zo lang ze het maar konden volhouden. Met hun jassen aan en hun petten op en dikke wanten aan. Maar met dikke wanten kun je al die fijne knopjes en hefboompjes en andere dingen van zo'n treintje niet bedienen ; het ging echt niet meer. En nu hadden ze Kerstvacantie en er zou juist nu zo'n prachtige gelegenheid zijn om met de trein te spelen. Bovendien had Leo juist zo'n schitterend nieuw plan bedacht om met z'n spoorweg te proberen. Het was toch wel gloeiend jammer, dat dit nu niet doorging !

Hij dacht, dat hij misschien in de eetkamer zou kunnen spelen. Maar daar zat de verstelnaaister met de naaimachine en daar was een ontzettende rommel. Dat ging dus niet. En in de voorkamer werd niet gestookt, daar was het dus ook te koud. Leo was zó vreselijk kwaad en verdrietig en teleurgesteld, als hij nog nooit eerder was geweest. Hij liep te niezen en te snuffen door het huis (want verkouden was hij ook al), om een plekje te zoeken, waar hij zijn trein zou kunnen opbouwen. Hij dacht er nu over, om dan maar in vredesnaam de huiskamer te gebruiken. Maar Moeder zei : „Leo, lieve jongen, ik word nog ziek van die eeuwige trein van jou ! Je bent heus

De Heilige Nacht - Geertgen van St. Jans.

De Heilige Nacht

door Geertgen van St. Jans.

Wij geloven niet meer in wonderen. Heiligen die door hun pijnigers onthoofd worden en met hun hoofd onder hun arm weglopen bestaan niet. Zo iets is makkelijk gezegd; wonderen bestaan niet, maar eerst zou je moeten uitmaken wat een wonder nu eigenlijk is, en daar zijn de bladzijden van het Kerstboek van „Zonneschijn” niet voor bestemd.

Wanneer je de zon bloedrood ziet ondergaan in een wijde blauwgroene zee, of een libel, trillend in de warme lucht boven waterlelies ziet glanzen — half zichtbaar, half tastbaar, half onwezenlijk —, dan kom je toch in verzoeking om uit den grond van je hart te zeggen: dat is een wonder.

En wanneer je getuige er van bent, hoe iemand, die slecht op school was en lanterfantte zich aanpakt en er dan toch — op het nippertje — nog komt, al hadt je het nooit gedacht, dan zeg je, — en je meent het —: dat is een wonder! Zoals in het verhaal van Mien Labberton in dit Kerstboek die twee een andere koers inslaan dan je ooit mogelijk geacht zoudt hebben . . . is dat geen wonder? En dat er in een wereld vol menselijke boosheid en ellende een plek en een ogenblik is, waarin alle leed vergeten en overwonnen is, omdat Gods oneindige liefde aan die wereld geopenbaard wordt dat is toch zéker een wonder?

Nu van Geertgen, die de hier afgebeelde schilderij gemaakt heeft, weten we niet veel. Hij is omstreeks 1467 geboren en woonde, zonder zelf kloosterling te zijn in bij de Sint Jans Heren in Haarlem, in wier klooster hij een altaarstuk voor het Hoogaltaar der kapel schilderde. Maar één ding weten we wel: dat hij aan wonderen geloofde! Misschien ook wel aan wonderen als van die heiligen met hun hoofd onder den arm, al zouden we zulke gebeurtenissen nog liever mirakelen dan wonderen willen noemen. Maar zeker in wonderen zoals ik hier boven beschreef. Hij heeft in de St. Jansklooster de kaarsvlammen de schemerige kapel zien verlichten met een gouden gloed, terwijl heel de kapel verder in het duister bleef, hij heeft er de mis bijgewoond, waardoor hij getuige was van de verandering van ouwel en wijn in het Lichaam en Bloed des Heren, hij heeft de verrukking gekend van God, die tot de mensen afdaald in armelijke eenzaamheid. Zie het WOORD is vlees geworden en heeft onder ons gewoond. Wij zagen Zijn heerlijkheid, als van den Eniggeborene des Vaders, vol genade en waarheid. Het licht scheen in de duisternis en de duisternis kon het niet aan (Joh. I, 14, 5).

Niet alleen dat Geertgen van St. Jans in die wonderen geloofde: dat is niets bijzonders, want dat doen wij toch eigenlijk ieder op zijn eigen wijze ook! Neen, hij ging verder, en wilde ze weergeven en bestendigen. Hij wilde anderen ook de verrukking schenken van de trillende kaarsenschemer in de donkere nachtkerk, ook het licht doen aanschouwen, dat God in de duisternis gezonden heeft en dat die duisternis niet heeft aangekund. En hij schilderde zijn: „heilige nacht” in die echt-Hollandse donkere kleuren van doorzichtig zwart en gouden bruin.

Wie onze schilderij ziet, zelfs op een kleurloze reproductie als in het Kerstboek, gaat onwillekeurig dat oud-Hollandse Kerstliedje neurien:

„O, wat wonder is deez' nacht,
Hier op aarde wel volbracht!”

Want is het niet een wonder, dat licht uitstralende kindje, klein en blank en hulpeloos en naakt in de kribbe, waar zelfs Maria de eigen Moeder in ademloze verzonkenheid naar tuurt. Kijk maar eens naar haar handen; daar zie je aan, dat ze alles vergeten heeft, zelfs haar eigen bestaan, in de roerloze aanschouwing van dat wondere wezentje voor haar . . . Maria gelooft ook al in wonderen.

En Jozef ook al, die met ineengeslagen handen ter zijde staat en ook al geen woorden vindt. Zelfs de engeltjes die van den hemel gekomen zijn, als kleine verbaasde kindertjes die in een paleis verdwaald zijn, wagen het uit schroomvalligheid haast niet naderbij te komen en de kribbe te naderen: het wonder maakt stil en beschroomd.

En de herders, die je ook op onze schilderij zien kunt, boven in de linkerhoek, geloven er ook al in: is dat geen wonder, wanneer in de stikdonkere nacht als een vlammetje van den hemel een engel tot hen nederdaalt terwijl ze kleumend bij hun vuurtje en hun schaapjes staan, die als muizen naast elkaar te velde liggen?

Alles een wonderverhaal, een wonder-verbeelding, een wonder-prediking. Alleen de os en de ezel, die er nota bene het dichtst bij staan! Geloven die ook in het wonder? Ik zou denken, dat hun goedgeplompe, domme dierlijke, aanwezigheid zo vlak bij het goddelijk gebeuren eer deel van het wonder uitmaakt, dan een bewijs is dat ze er in geloven. Maar daar zijn ze dan ook maar een os en een ezel voor, is het niet?

H. CRAMER.

helemaal treintjesgek. Bedenk nou maar eens iets anders, want ik kan het hier werkelijk niet hebben !”

„Waarom nou niet,” vroeg Leo kribbig.

„Omdat ik nog allerlei dingen voor Kerstmis wil klaar maken,” zei Moeder.

„Help me maar !”

„Wat heb je daar nou aan !” vond Leo en hij maakte zóveel kabaal, dat het een schande was voor een jongen van al tien en een half jaar.

„En tenslotte,” riep hij dreigend : „Rinus komt, Rinus komt om twee uur, dus het moet ! !”

„Rinus mag gerust komen,” zei Moeder „en dan maken we de Kerstversierselen gezellig met z'n drieën.”

Maar Leo schreeuwde nog eens, dat die vervelende Kerstrommel zijn hele plezier bedierf.

En hij hielp niet mee. Maar hij speelde ook niet met de trein, want Rinus kwam wel even om twee uur, maar alleen maar, om te zeggen, dat zijn oom op visite was gekomen en dat hij dus weer weg ging. En Leo stond de hele middag landerig voor het raam te kijken en dacht, dat hij de ongelukkigste jongen was van de hele wereld.

„Al die onzin voor Kerstmis,” mopperde hij en hij schopte tegen een doos met Kerstversierselen dat het zacht rinkinkte.

Toen brak de Eerste Kerstdag aan en in de eetkamer werd niet genaaid en niet gewerkt en de kachel brandde er en Leo's Moeder had er geen bezwaar tegen, toen hij vroeg of hij er alsjeblieft met de trein mocht spelen.

Dus sleepte hij alle tien zijn grote dozen, waarin de hele spoorwegmaatschappij zo keurig verpakt zat, van zolder naar beneden.

Leo bouwde in de eetkamer zijn ingewikkeldste spoorwegnet, helemaal precies, zoals hij zich dat had voorgenomen . . .

In de huiskamer speelde Moeder piano. Dat deed zij wel eens vaker en Leo lette er niet zo bijzonder op, want een spoorwegman kan niet onderdehand naar muziek luisteren. Dan zou je grote ongelukken op de rails krijgen.

Maar op de duur merkte Leo toch wel, dat er in de huiskamer achter de dichte deuren erg veel vreugde was. Er werd gelachen, gepraat, gezongen . . . Leo meende ook, dat hij kinderstemmetjes hoorde, maar wéér lette hij er niet op, omdat hij het zo druk had met zijn kopstation, zijn eilandstation en zijn deltastation, want dat waren allemaal dingen, waarvan hij veel verstand had.

En tenslotte was het af. Heel het ingewikkelde werk van zijn spoorweg was klaar en hij ging Vader roepen om het allemaal uit te leggen en het te laten bewonderen. Dus ging Leo naar de grote huiskamer en wat zag hij daar ?

Daar brandde de Kerstboom en alles was versierd. Daar waren Vader en Moeder en daar was Rinus óók. En daar waren bovendien nog de twee kleine zusjes van Rinus : Aafje en Tutel (die eigenlijk Truus heette, maar die was nog zo klein, die noemde zich zelf nog Tutel). En die vierden met elkander Kerstfeest.

Ze hadden een boel lekkers en ze deden een spelletje en Leo stond aan de deur te kijken en te kijken en hij voelde zich een beetje verraden. In de eerste plaats door Rinus, die dus in huis was en die helemaal niet had mee-

geholpen aan de rails. En verder door Vader en Moeder, die niet hadden gewaarschuwd, dat er feest was. Maar Vader stond dadelijk op om te komen kijken naar wat Leo weer had bedacht en opgebouwd. Leo lei het deze keer niet zo uitvoerig en precies uit als anders. Hij kwam zo gauw mogelijk naar Moeder toe en hij vroeg: „Waarom hebben jullie mij niets gezegd?”

„O,” zei Moeder, „iedereen moet Kerstmis vieren op de manier, die hij zelf het prettigst vindt. En ik weet, dat jij niets liever doet, dan met je

*Later mocht hij samen met Rinus de
kaarsjes uitblazen*

trein spelen. En wij vieren Kerst op onze eigen manier . . .”

„Maar Rinus wil óók liever met de trein spelen!” zei Leo.

„Daarin vergis je je!” zei Moeder, „Rinus is het hele jaar door je knechtje geweest. Maar deze keer doet Rinus nu eens wat hij zélf het prettigste vindt, net als jij en wij allemaal!”

Dat kon Leo maar niet begrijpen. Hij stond besluiteloos op de drempel tussen de eetkamer en de huiskamer.

„Ik heb hier een boek met Kerstspreekjes,” zei Moeder, „en ik ga zo aanstonds voorlezen. En daarna gaan we zingen en spelen. Ga jij liever weer met je trein spelen, Leo, of kom je nu bij ons?”

„Ik, ik moet nog opruimen . . .” zei Leo.

„Ik zal wel helpen opruimen!” bood Rinus aan. En hij begon meteen heel handig de rails los te maken ; hij wist immers precies hoe het allemaal moest. Leo begon aan de andere kant en binnen tien minuten zat het grote ingenieurswerk weer in al de dozen.

Toen ze weer in de huiskamer kwamen vroeg Leo : „Waren jullie kwaad op me ?”

„Welnee !” zei Moeder. „Hoe kom je er bij ! Maar ieder het zijne. Ieder moet Kerstmis vieren zoals hij zelf graag wil.”

„Ik had ook wel Kerstmis willen vieren met jullie !” pruttelde Leo. „Ik hoef toch niet eeuwig met die trein te spelen !”

„Dat treft goed !” zei Moeder, „want we zijn gelukkig nog lang en lang niet klaar.”

„Fijn !” zei Leo en hij zei het uit de grond van zijn hart.

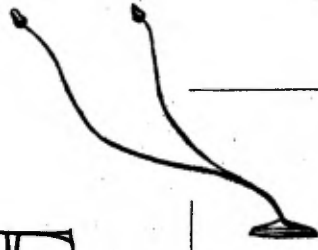
Daarna las Moeder voor en ze zongen bij de piano en ze speelden met de kleine zusjes, die alles nog een beetje verkeerd deden en overal met hun vingers aanzaten. En toch was het prettig.

Leo hielp Vader opletten of de kaarsjes geen gevaar opleverden en of Tutel nergens aankwam. Tenslotte spelde hij haar maar een klein glinsterend versierinkje op de jurk, omdat ze daar maar helemaal niet af kon blijven met haar verlangende vingertjes.

Later mocht hij samen met Rinus de kaarsen uitblazen. Dat deden ze heel voorzichtig met hun hand er achter en met hun hoofd een beetje opzij, opdat er geen brand in hun kuif kon komen. En toen zetten ze weer nieuwe kaarsjes in de houders voor de volgende dag. Dat was haast net zo'n precies werkje als het prutsen aan de trein. En dat konden ze wel ! Nog altijd speelt Leo dikwijls met zijn trein. Hij heeft er nu weer kwart railsjes bij en andere dingen, die het nog weer mooier maken.

Maar hij heeft geleerd, dat er ook nog andere dingen op de wereld zijn dan spoorwegen. En vooral : dat het leuk is, om eens iets te doen wat een ander prettig vindt. Rinus weet bijvoorbeeld een heleboel spelletjes, die óók erg plezierig zijn. Vrijheid, blijheid, ieder het zijne.

Maar met elkaar is toch nog het allerfijnste. Vooral op Kerstmis

De Stethoscoop

„**E**n de herders keerden wederom, verheerlijkende en prijzende God over alles, wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was . . .” De oude man zweeg, maar hij bleef zitten, gebogen over de bladen van den bijbel, alsof het Kerstverhaal tot hem andere dingen te zeggen had dan tot de volwassenen en kinderen om hem heen. De lichtjes van den kerstboom in de hoek van het vertrek flikkerden; in de kachel knapte 'n blok, en opeens zei 'n heldere kinderstem:

„En vertel u nou ook nog 'n verhaal, oom?”

„Ja, Peters, daar zit-je aan vast,” zei meneer Van Zuilen, de huisvader.

„Wat je aan Nelleke beloofd hebt, dat vergeet ze niet meer.”

„Eerst schenk ik nog eens in,” zei de huismoeder, „Oom heeft nou het kerstverhaal gelezen; nu moet hij even kunnen uitblazen.”

„Je verhaal krijg-je, hóór Nel,” zei dokter Peters, „maar ik wacht op 'n kopje chocola en tegelijk rook ik 'n pijp. Andere mensen zuigen 'n geschiedenis uit hun duim; ik zuig alles uit m'n pijp.”

„Dan wordt 't 'n raar verhaal,” meende Frits van Zuilen, „zeker 'n verhaal van nicotine.” Hij lachte een beetje spottend, het lachje van 'n gymnasiast uit de vijfde klasse, die eigenlijk 'n beetje te hoog meent te staan voor kerstverhalen en vrome geschiedenissen. Zo'n kerstfeestviering was misschien heel leuk voor Nel van tien jaar of voor z'n broer Tom van twaalf. Maar voor hem, Frits, was 't eigenlijk zonde van de tijd. Hij moest toch al de hele kerstvacantie besteden aan Homerus en aan Tacitus; hij had gedacht de beide kerstdagen eens rustig te kunnen lezen. Piet van Tol had hem gisteren 'n paar Cowboy-romans geleend; hij had er even in zitten neuzen: 't was goeie kost. Beter dan zo'n tam verhaal van 'n ouwen dokter. Enfin, er zou toch wel geen ontkomen aan zijn.

Z'n moeder schonk chocola en presenteerde 'n stuk kerstkrans. En toen allen bediend waren, leunde ze achterover en liet haar ogen over het groepje gaan. Vader zat bij de kachel; hij trok aan z'n sigaar en keek de wolkjes na, die naar het plafond stegen. Kleine Nel zat naast hem op de pouf; ze hapte voorzichtig en langzaam van haar schijfje kerstkrans om er zo lang mogelijk mee te doen. Dan volgde Marie, haar oudste dochter, die bijna haar verpleegster-diploma bezat. Ze had vakantie van Kerstmis tot Nieuwjaar, en moeder wist, hoe ze genoot van de huiselijke kring. Naast Marie zat Frits; hij stak 'n sigaret op en keek 'n beetje verveeld. Moeder zuchtte eens; jongens op die leeftijd waren vaak lastige portretten. Waarom kon zo'n knaap geen genoegen hebben in rustige huiselijkheid? Hij was toch eigenlijk nog maar 'n kind van achttien jaar!

Ze keek neer op Tom, die op een voetbankje naast z'n moeder zat. Hij had z'n chocola en z'n versnapering al op en gretig gingen z'n ogen naar de rest

van de Kerstkrans, die op een schaalte stond te wachten tot de volgende ronde.

Aan haar andere kant zat Willy, haar tweede dochter, met haar verloofde. Ze fluisterden samen en lachten geheimzinnig. Die twee hadden eigenlijk het gezelschap niet nodig, maar ze keken er ook niet op neer, zoals Frits. En naast Karel Verster, de verloofde van Willy, zat dokter Peters bij de kachel tegenover vader. De oude heer merkte, dat ze naar hem keek en mevrouw Van Zuilen kreeg een knikje van vriendschap. De kinderen noemden hem „oom”, maar hij had hun grootvader kunnen zijn. Sedert ze getrouwd was, kende ze dokter Peters, eerst als huisarts, later als huisvriend. Hij was bij de geboorte van ieder van de kinders geweest; hij had ze zien opgroeien en hun kinderziekten en kwaaltjes behandeld. Maar van den beginne af, was hij in plaats van de gevreesde dokter, de vertrouwde „oom” geweest.

Het leven had hem niet verwend, den ouden dokter. Eén kind had hij gehad; 'n jongen, die van z'n geboorte af z'n zorgen als medicus had geëist. Twintig jaar was de jongen geworden en toen was hij heengegaan, ondanks alles wat vader en moeder met hulp van de beste specialisten uit den lande voor hem hadden kunnen doen. En nu een jaar geleden had de oude dokter z'n vrouw verloren: Lia, die voor haar — mevrouw Van Zuilen — als een moeder was geweest bij de opvoeding en verzorging van haar vijftal.

Vast waren de gedachten van dokter Peters bij het lezen van het kerstverhaal uitgegaan naar de tijd, toen zijn zoon nog een kind, 'n baby was. Zonderling was het leven: de man, die voor zoveel vaders en moeders had gezwoegd om hun kinderen voor hen te behouden, had z'n eigen enigen zoon aan de dood moeten afstaan. En nu moest hij z'n feestavond doorbrengen bij vreemden, omdat hemzelf de huiselijke kring ontbrak. „Oom,” zei Nel. „Hebt u nu 't verhaal gezogen?” Ze zag, hoe dokter Peters z'n pijp uitklopte, en vond, dat dus de zaak voortgang kon hebben. „'t Is niet zo gemakkelijk,” zei de dokter, „om voor een gezelschap van zo uitéénlopende leeftijden 'n verhaal te vinden. Vader, Moeder, Nel en Tom zijn allemaal kinderen; die kun-je met 'n sprookje bezig houden, maar...”

„Vader is geen kind,” zei Nel zeer beslist.

De dokter lachte. „En moeder dan?” vroeg hij.

Nel keek haar moeder aarzelend aan. „Nee,” antwoordde ze langzaam, „Moeder is geen kind, maar ze houdt toch van sprookjes.”

„Nou,” zei de dokter, „dan is er toch iets van 'n kind in je moeder, want sprookjes zijn voor kinderen. Maar we zullen er niet over twisten, Nel. Er staat hier iets in” en hij legde z'n hand op de bijbel, die hij nog altijd op z'n knie had, „er staat hier, dat 'n mens moet worden als 'n kind. Maar dat zul-je nog niet begrijpen. Vader en moeder weten er wel iets van; die zullen dus van een echt kerstverhaal houden. Maar er zijn er hier nog meer... Wat denk-je Nel, zou Willy graag 'n kerstverhaal horen?”

„Die twee vertellen mekaar niks dan sprookjes,” klonk honend de stem van Frits.

„Je kon wel eens gelijk hebben,” zei de dokter. „Er zijn weinig betere verhalen in de wereld dan dergelijke sprookjes. Maar jij, Frits, waar zou jij van houden? Hoor-je liever 'n kerstverhaal of 'n detective-geschiedenis?” Frits kleurde 'n beetje, en ze keken hem allemaal lachend aan. Ze wisten

't: als Frits 'n zwak had, dan was 't zeker voor detective-stories. Hij kon ze verslinden!

„Kom over de brug, mijn zoon,” zei vader Van Zuilen. „Het schijnt, dat oom speciaal met jouw tegenwoordigheid in de maag zit.”

„Ik kan wel naar boven gaan,” mopperde Frits' aankomende mannestem.

„Daar ligt nog genoeg, dat wel wat interessanter is dan 'n kerstverhaal.”

„Dan weet ik in elk geval je antwoord,” zei de dokter. „Je vindt dus 'n detective-novelle boeiender dan 'n kerstverhaal. Wat zou-je dan zeggen van 'n kerst-detective-verhaal uit mijn jeugd?”

„Toen bestonden ze nog niet,” meende Frits.

„Ik geloof,” zei Karel, die belangstelling voor het gesprek had gekregen, en die dus z'n aandacht even van z'n verloofde afwendde, „ik geloof, dokter, dat Frits gelijk heeft. Als u zegt, „uit uw jeugd” dan bedoelt u vijftig of misschien wel zestig jaar geleden, en de schone moord-verhalen zijn toch pas van de laatste tien of twintig jaar.”

„Nee,” zei meneer Van Zuilen. „Je vergist je. Toen ik 'n jongen was van 'n jaar of twaalf, toen las ik Conan Doyle al, en dat is nu toch ook 'n kleine veertig jaar geleden.”

„Detectieve-verhalen,” zei de dokter, „zijn zo oud als de wereld. Ten minste, als je ze neemt in de eigenlijke zin, dus als verhalen, waarin iemand probeert het een of andere geheim op te lossen door zijn vaardigheid en verstand. In de oudste geschriften vinden we dergelijke geschiedenissen, die minstens even spannend zijn als de beste van die soort uit onze tijd. Zelfs in de bijbel . . . Denk eens aan 't verhaal van Jozef en zijn broeders. Je moet eens zien op welk 'n meesterlijke manier Jozef, toen hij onderkoning van Egypte was, z'n broeders dwingt tot het openbaren van de misdaad, die ze aan hemzelf begaan hebben. En in de apocriefe boeken komt een geschiedenis voor, die in deze tijd geschreven kon zijn.”

„Dat 's waar,” zei moeder Van Zuilen. „Maar toch is er verschil; want er was toen toch geen politie, en . . .”

„Moeder,” zei meneer Van Zuilen. „Laten we liever Peters 't woord geven. Die zal een detective-verhaal uit z'n jeugd doen, en dan nog wel 'n kerst-detective-verhaal. Ik vind de combinatie bijna . . . profaan.”

De dokter lachte. „Dat is 't gevaar, wanneer je je buiten je eigen terrein waagt. Als ik me alleen bemoeide met wat des medicus' is, dan hadden de mensen niets op me aan te merken, maar nu ik me zal tebuiten gaan aan wat men noemt litteratuur of beter gezegd „lectuur”, nou loop ik gevaar te profaneren. Laat ik dan voorzichtig zeggen, dat ik een verhaal ga vertellen, waarin een misdaad — of liever 'n vermeende misdaad — wordt opgehelderd, terwijl in dat verhaal de kerstgedachte óók 'n rol speelt.”

„Goed,” zei moeder. „Begin dan maar, moeder de Gans.”

De kleine Nel lachte, kroop dichterbij tegen haar vader aan, en allen zetten zich tot luisteren.

„M'n vader,” begon de dokter, „was notaris in Karsthuizen op de Veluwe. Daar ben ik dus op school geweest, totdat ik naar de H.B.S. moest. Van m'n twaalfde tot m'n zestiende jaar was ik in Arnhem bij een tante in huis; daarna ging ik naar Utrecht om m'n laatste H.B.S. jaar door te maken en zo kwam ik daar ook op de Universiteit. Ik was dus al vroeg uit het huis van m'n ouders, maar je begrijpt wel, dat ik er altijd met plezier terugkwam, want we hadden een groot gezin, en ondanks 't feit, dat we

op een dorp woonden, waren m'n vader en moeder zoveel mogelijk op de hoogte van hun tijd gebleven. Er was dus altijd muziek in huis; je kon er de nieuwste boeken vinden, en bovendien... iedereen, met wien we bevriend waren, was er welkom.

De omgeving van het dorp was prachtig. Je had er heide en bos en 'n paar ontginningen; er waren een paar flinke boerenhofsteden en tal van daggelders-woningen. En dan natuurlijk in het dorp de woningen van den burgemeester, van den dokter, van den bovenmeester en de verdere notabelen. Maar vlakbij lag het landgoed „de Karst”, waarop de familie Heerewijn woonde. Sedert eeuwen was het landgoed in het bezit van de baronnen Heerewijn, en iedereen in het dorp sprak over den baron als over den „heer”. 'n Echte middeleeuwse verhouding met al de goede, maar ook met al de bezwarende eigenschappen, die daarmee samenhangen. Enfin, daar zul-je straks nog van horen.

Jullie kunt misschien niet begrijpen, wat 'n vreugde 't voor me was, zo nu en dan eens weg te trekken uit de stadsomgeving, uit de snijzaal, uit de ziekenhuislucht. Dan leefde ik op in het gezellige gezin daarbuiten; dan behoefde ik eens niet te zorgen, dat m'n kousen gestopt of m'n knopen aangezet werden, want moeder en de dienstbode deden 't allemaal zonder dat ik 't vroeg. Zulke vacanties waren oasen in de woestijn. En speciaal Kerstmis... Toen ik daarstraks voorlas van „Daar waren herders in diezelfde landstreek, zich houdende in het veld,” toen kwam opeens alles terug van mijn jeugd op de dorpsschool. Toen hoorde ik 't verhaal voorlezen door de „juffrouw”; ik zag me thuiskomen, rennend door de vallende schemer. Ik zag moeder druk bezig met Mina voor de maaltijden op kerstfeest en ik hoorde besprekingen van moeder met de vrouw van den dominee over armen en zieken. Natuurlijk denkt een kind in de eerste plaats aan het vele lekkere en genoeglijke van de kersttijd, en zo is me nog bijgebleven de geur van een gebraden gans, van rimpelig fruit en van noten en kastanjes. Maar ook later, toen ik al student was, kwam bij mijn thuiskomst in December de kerststemming weer over me. En dan voelde ik er wat méér bij: dan wist ik, nadat ik ervaring had opgedaan over andere mensen, over ongelukkige en verwaarloosde gezinnen, dan wist ik, dat in dit ouderlijke tehuis de schat bewaard werd van een geloof, dat steunt in dagen van verdriet en van rouw. Want ook die kant van het leven hebben m'n ouders gekend...

Maar daar zal ik 't nu niet over hebben. Ik wou jullie vertellen 't detective-verhaal uit de kersttijd.” De oude heer keek even glimlachend rond en moeder zei: „Laat ik je eerst nog even inschenken, anders wordt je keel droog.”

„Nee,” zei de dokter. „Ik ga verder, want Frits vindt, dat ik zo langzamerhand wel aan 't combineren en deduceren mag beginnen.”

„Andersom,” zei Frits, met 'n half lachend, half mopperend gezicht, en de dokter knikte:

„Goed, ik zal erom denken, al weet ik nog niet, of je gelijk hebt. Nu verder met m'n verhaal. Ik zal misschien drie-en-twintig jaar geweest zijn — ik was bezig te werken voor het laatste gedeelte van m'n doctoraal — toen ik in de zomer een nieuw gezicht in ons huis ontdekte. 't Was een jong meisje — Nathalie Dekker heette ze — de dochter van een jeugdvriend van m'n vader. Die vriend was jong gestorven; de weduwe had 't niet

breed, en haar dochter moest zelf de kost verdienen. Op aanbeveling van m'n vader was ze kinderjuffrouw geworden bij baron Heerewijn. Er waren daar op 't kasteel drie kleine spruiten: twee jongens en 'n meisje, en mevrouw Heerewijn vond, dat ze de opvoeding daarvan niet geheel alleen dragen kon. Nu eiste men toen van een „bonne” nog niet zoveel; ze behoefde geen „K. en O.”-cursus gevolgd te hebben; als 't maar een meisje uit de beschaafde stand was, was 't al goed. Als nu die kinderjuffrouw een française geweest was, dan had men haar de titel van gouvernante gegeven en had men haar „Nathalie” — met de klemtoon op de laatste lettergreep — genoemd, maar nu ze een degelijk Nederlands meisje was, noemde de baronesse haar „Naatje”. Dat's nu wel niet erg belangrijk, maar ik noem 't even om jullie de atmosfeer te schetsen.

Nathalie was dus kinderjuffrouw op de Karst; ze mocht één keer in de week een avond uit en kwam dan — natuurlijk — naar het huis van notaris Peters, waar iedereen altijd welkom was. In die zomervacantie zag ik haar een paar keer; in September ging ik terug naar Utrecht; m'n ouders noemden haar nog 'n enkele maal in 'n brief, maar daarbij bleef het.

Toen kwam ik 'n paar dagen vóór Kerstmis thuis. Ik had niet geschreven, wanneer ik zou komen en dus haalde mij niemand van 't dichtstbijzijnde station. Ik kuiserde de zeven kilometer door modder en nattigheid en stond tegen de avond plotseling voor de neus van m'n moeder, die op mijn gebel aan de deur kwam.

Natuurlijk was ze blij met m'n thuiskomst, maar ik merkte wel, dat er iets was. In de huiskamer trof ik m'n vader, m'n broers en zusters en...

Nathalie, die met rood-geschreide ogen dicht bij moeder zat.

Ik aarzelde even, niet wetende, of ik misschien onbescheiden was, als ik naar de oorzaak van het verdriet vroeg. Maar moeder had m'n vader even met haar ogen geraadpleegd en ik kreeg het hele verhaal te horen. 't Kwam hierop neer, dat Nathalie die middag door de baronesse ontslagen was uit haar dienst, als verdacht van verduistering van een horloge. Let wel: er was geen enkele zekerheid; mevrouw miste haar gouden, met briljanten bezette horloge; geen van het personeel kon het hebben weggenomen dan alleen Nathalie, en daarom was 't meisje zonder vorm van proces ontslagen. Dat kòn toen en dat gebeurde ook vaak genoeg, helaas. En de mensen voelden niet eens de onrechtvaardigheid, die in zo'n plotseling ontslag school. Maar niet iedereen dacht er zó over. Dat zal nog wel blijken. Ik was heftig verontwaardigd. Nathalie kòn onmogelijk zo iets gedaan hebben. Ik zag trouwens aan de houding van m'n ouders, dat ze daarvan evenzeer overtuigd waren als ik. Maar ze hadden meer van 't leven gezien, en daarom uitten ze hun gevoelens minder heftig dan ik. Ik kon niet nalaten daarover iets te zeggen, waarop vader kalm opmerkte, dat ik eerst alle bijzonderheden moest weten, vóór ik een oordeel uitsprak.

„Wij weten beiden — moeder en ik — dat Nathalie zich niet aan zoiets heeft schuldig gemaakt,” zei hij rustig. „Maar Nathalie zal zelf moeten erkennen, dat de schijn tegen haar is.”

Er ontspon zich een vrij verward en zo af en toe scherp gesprek, want 'n broer van me en twee van m'n zusters mengden er zich óók in. En zo kreeg ik geleidelijk een beeld van hetgeen er op 't kasteel moest zijn voorgevallen. Ik had m'n kalmte herkrepen, deed nog enkele vragen en toen bleek de zaak zich als volgt te hebben toegedragen:

De vorige dag was alles nog in orde geweest ; eerst tegen de avond had de zaak een aanvang genomen. Meneer Heerewijn en de barones zouden bij een bevriende familie gaan dineren. Mevrouw was tegen zes uur naar boven gegaan om de kleintjes g'ndag te zeggen. Nathalie had ze al uitgekleeft en speelde nog een beetje met hen op hun slaapkamer, want ze wist, dat de moeder de kinderen nog graag even zou zien vóór ze wegging. De kinderen sliepen op één kamer in drie afzonderlijke bedjes. De oudste,

en eiste vrij streng, dat Nathalie 't haar onmiddellijk moest terug geven.

Walter, was ruim vier jaar ; daarop volgde een jongen van ruim twee jaar en ten slotte de kleine Lydia, 'n baby van nog geen jaar. De kamer van Nathalie grensde aan de slaapkamer van de kinderen en was daarmee verbonden door een tussendeur, die altijd open stond. Toen mevrouw binnenkwam, speelden de twee jongens paardje door de twee vertrekken en Nathalie zat met het kleine meisje op haar schoot. De barones had nog even tijd ; ze had het meisje van de kinderjuffrouw overgenomen, en omdat ze geen geschikte stoel in de slaapkamer van de kinderen vond, was ze met het kind op de arm naar het vertrek van Nathalie gelopen. Dáár had de kinderjuffrouw haar een gemakkelijke stoel gegeven en was ze gaan zitten om nog wat met de baby te spelen.

Het kleintje was druk geweest en had gekraaid van plezier; Nathalie had zich met de twee jongens bezig gehouden, die telkens wegcroepen onder de bedden of achter de gordijnen, en soms zelfs naar de gang wilden ontsnappen. Op zeker ogenblik had mevrouw gezegd, dat ze weg moest; Nathalie had de twee knapen aan haar hand naar hun moeder gebracht om haar g'nacht te zeggen; ze had de baby overgenomen en de barones was vertrokken. Nathalie was tot 'n uur of tien opgebleven, maar ze had haar meesteres niet meer horen thuis komen. Eerst de volgende morgen tegen 'n uur of tien kwam de barones in het vertrek, waar ze met de drie kinderen aan 't spelen was, om haar te zeggen, dat ze haar horloge terug wilde hebben. Nathalie was zeer verwonderd en begreep de vraag niet. Mevrouw Heerewijn had toen verteld, dat de kleine Lydia het koordje met het gouden slot, dat ze om haar hals had, stuk getrokken had. Toen had mevrouw het horloge uit haar ceintuur gehaald en dat op een klein kastje in Nathalie's kamer — 'n chiffonnière heette toen zo'n meubel — neergelegd, en ze had vergeten het mee te nemen, toen ze wegging.

Nathalie had haar verzekerd, dat ze het horloge niet gezien had, nòch na 't vertrek van mevrouw, nòch die morgen bij het opstaan. Maar mevrouw verzekerde haar lachend, dat ze gedroomd had, en nam haar mee naar haar eigen slaapkamer. Daar liep ze naar het kastje toe, wees haar de plek op het hoekje waar ze het horloge gelegd had, en eiste vrij streng, dat Nathalie 't haar onmiddellijk moest teruggeven. Het kind was dodelijk ontsteld en wist niet anders te zeggen, dan dat ze het horloge niet gezien had.

Het werd een moeilijke dag voor Nathalie. Het gehele personeel werd ondervraagd, maar niemand was de vorige avond of de volgende morgen in de buurt van de bewuste kamer geweest. Dit was trouwens geen wonder, want Nathalie verzorgde de kinderen en hield ook de vertrekken van haarzelf en van de kinderen schoon. Overigens bestond het personeel uit vertrouwde mensen, die allen reeds langer in dienst van de familie waren. 's Middags werd Nathalie bij de barones geroepen. Baron Heerewijn was zelf ook aanwezig; hij trachtte met vriendelijkheid het meisje zover te krijgen, dat ze erkende het horloge op de een of andere wijze verduisterd te hebben. Maar Nathalie hield vol, dat ze er niets van wist; de baron scheen nog te aarzelen, maar zijn vrouw hakte de knoop door. Ze wilde Nathalie niet geheel en al te schande maken door de politie in de zaak te mengen, maar ze kon iemand, die ze niet vertrouwde, onmogelijk in haar dienst houden. Ze kon dus onmiddellijk vertrekken; haar kamer zou nog onderzocht worden en daarna zou men haar goed zenden aan 't adres, dat ze dan maar zelf moest opgeven.

Het meisje had tranen met tuiten gehuild en was naar notaris Peters vertrokken, waar ze bij de huisvrouw gelegenheid vond haar hart uit te storten en waar ze tenminste het vertrouwen vond, dat haar bij de adellijke familie onthouden werd.

Er werd die avond over niets anders meer gesproken. We bekeken de zaak aan alle kanten, maar vonden geen oplossing. Doch toen we naar bed gingen, stond één ding voor mij vast: Nathalie moest in haar eer hersteld worden. Ik zou 't er vast niet bij laten. Ik had in de stad kennis gemaakt met allerlei nieuwere opvattingen omtrent sociale verhoudingen, en ik vond het optreden van de adellijke familie eenvoudig beneden peil.

De volgende dag liet ik me nog eens alles door het meisje vertellen. Ik hoorde, dat de baron erg gesteld was op 't horloge, omdat hij 't tijdens zijn huwelijksreis in Zwitserland voor zijn vrouw had gekocht. Het was een kostbaar uurwerk, dat hijzelf éénmaal per week met een sleuteltje opwond. Trouwens, de baron was een kenner van dergelijke dingen, en overal in huis stonden of hingen antieke en moderne klokken.

's Middags — 't was twee dagen vóór Kerstmis — ging ik, zonder m'n vader er iets van te zeggen, naar het kasteel. Ik hoopte den baron zelf te treffen, maar in dat opzicht werd ik teleurgesteld. De oude huisknecht, die ons allen kende, vertelde me, dat de familie een paar dagen uit logeren was gegaan en eerst op Kerstavond terug zou komen.

Maar ik liet hem niet dadelijk los. Trouwens, toen ik over 't geval begon, was Jozef dadelijk bereid, er zelf over te praten. Met de nodige omzichtigheid vertelde hij mij, dat hij ook niet overtuigd was van de schuld van Nathalie.

Ik vroeg hem, of ik haar kamer en die van de kinderen eens mocht zien, hetgeen hij, na enige aarzeling, meende te mogen toestaan, op voorwaarde, dat hij me vergezelde. Daar had ik natuurlijk geen bezwaar tegen.

Zo kwam ik boven op de kamer van het meisje, en Jozef toonde me, waar — volgens de barones — het horloge had gelegen. Het was een keurig, glad-gepolitoerd en goed geboend mahonie-houten kastje. Ik stond met m'n handen in m'n zakken ernaar te kijken en was eigenlijk 'n beetje met m'n figuur verlegen. De huisknecht stond er onderdanig bij, maar intussen hielden z'n ogen mij in de gaten.

Ik wilde al weer weggaan, toen ik plotseling iets zag. Terwijl ik terzijde was gestapt, had het invallende licht me een paar krassen op het kastje getoond, juist op de plaats, waar het horloge gelegen moest hebben. Ik ging erheen en voelde over de oppervlakte. Inderdaad, er waren een paar kleine krasjes, terwijl overigens de oppervlakte volkomen glad was. Ik haalde 'n loupje voor de dag en bestudeerde de krassen. Nu was het duidelijk, dat de bovenste waslaag erg geleden had. Tal van krasjes liepen heen en weer en dwars door elkaar, alsof iemand met een ruw voorwerp gespeeld had. En opeens dacht ik aan de briljantjes. Had wellicht één van de kinderen het horloge heen en weer gewreven over het kastje? „Jozef,” zei ik, „ik ben ervan overtuigd, dat de kinderen hier meer van weten! Heeft mevrouw het aan die peuters ook gevraagd?”

„Mevrouw de barones heeft Walter gevraagd, of hij het horloge gezien had, maar die beweerde, er niets van te weten.”

„Walter,” zei ik. „Dat's de oudste nietwaar? Maar de anderen? Er zijn toch drie kinderen?”

Jozef glimlachte. „De baby is vijf maanden,” zei hij „en Johnny is net twee jaar; zulke kinderen zullen toch geen horloge stelen.”

„Nou . . . stelen,” zei ik, „dat zullen ze wel niet, maar ze kunnen 't hier of daar verstopt hebben. Kleine kinders zijn soms slim genoeg; daar heb ik voldoende van gezien in 't ziekenhuis. Zijn de bedjes nagekeken?”

„De bedjes zijn natuurlijk de volgende morgen afgehaald en opgemaakt. Dat heeft juffrouw Naatje zelf gedaan,” was het enigszins koele antwoord. Maar ik had 't gevoel, dat ik op 't juiste spoor was, en ik liet me niet door een huisknecht van m'n voornemen terug houden.

„Als je 't goed vindt,” zei ik, „dan kijk ik die bedden nog eens na.”

„Best meneer,” zei Jozef. „Ik zal u helpen.”

We haalden alles eruit, tot de matrasjes toe, maar we vonden niets. En toch was ik niet tevreden. Ik bevoelde de kussens en legde m'n oor op de matrasjes. Maar er was natuurlijk weer een Friese klok in 't vertrek en 't getik daarvan overstelpte ieder ander klein geluid. Doch een aanstaande dokter heeft natuurlijk z'n stethoscoop bij zich. Ik zag Josef glimlachen, maar daar trok ik me niets van aan. Ik stopte de slangen in m'n oren en luisterde net zo nauwkeurig of ik het hart van 'n patient onderzocht. Doch ook deze poging leverde niets op.

Ik onderzocht de beide vertrekken, zelfs het bed van Nathalie, maar ik ontdekte niets.

„Waar is de speelkamer van de kinderen ?” vroeg ik tenslotte.

„Hiernaast,” zei Jozef, „maar u weet toch wel, dat de kinderen hier waren ?”

„Dat's waar,” zei ik, „maar ik weet óók, dat ze telkens wilden ontsnappen naar de gang, en dat Nathalie de grootste moeite met ze had. Eén kan er best even ontsnapt zijn, terwijl ze naar de ander zocht. Laten we eens gaan kijken.”

Zo kwamen we in de speelkamer. Daar stond op de tafel en op de grond allerlei speelgoed, alsof de kinderen zó uit hun spel weggehaald waren. Blokkendozen en wagentjes met kleine paardjes lagen overal verspreid en ik rustte niet, voordat ik alles nagekeken had. Jozef liet me begaan, maar ik kon aan z'n gezicht zien, dat hij me eigenlijk braaf hinderlijk vond. „'t Is een mysterie, dat niet zo gauw op te lossen zal zijn,” zei hij. „Maar de kinderen hebben het horloge vast niet weggemaakt.”

Doch ik gaf de hoop niet op. In 'n hoek van 't vertrek, onder een koekoeks-klok uit het Schwarzwald, stond een groot hobbelpaard met een haren lichaam, zoals vroeger veel als speelgoed werd gebruikt.

Ik schoof het ding opzij, en keek eronder. Er lag niets. En toen haalde ik weer m'n stethoscoop te voorschijn om het paard te onderzoeken. Als vanzelfsprekend zocht ik de plaats aan de linkerkant, waar het hart behoorde te zitten. Ik glimlachte er bij mezelf om, maar plotseling kreeg ik een schok, want duidelijk hoorde ik daarbinnen een gerikketik als van een horloge.

„Wat drommel,” zei ik, en luisterde voor alle zekerheid nog eens. Inderdaad, het beest had een uurwerk in z'n corpus ! Heel zwakjes hoorde ik een regelmatig getik !

Ik bekeek het paard eens goed. Het zag er volkomen gaaf uit ; het scheen me toe, dat het nog zelfs betrekkelijk nieuw was. Ik probeerde na te gaan, waarvan het eigenlijk vervaardigd was. Het scheen me toe 'n houten geraamte te bezitten, want hier en daar voelde ik duidelijk een harde ondergrond. Maar op andere plaatsen was het lichaam soepel en veerkrachtig ; dáár zat zeker een vulling van vilt of van paardehaar.

Maar de buitenkant, de . . . huid zal ik maar zeggen, was overal heel, zonder naden of scheuren. En toch zat er iets daarbinnen, dat tikte als een horloge.

Ik keek Jozef eens aan. Deze stond met 'n gezicht, dat 'n beetje verveeld keek, naar mij en naar het paard te staren.

„Hoe lang hebben de kinderen dit ding ?” vroeg ik. Jozef peinsde even.

„'n Half jaar,” zei hij. „Toen de oudste deze zomer vier jaar werd, heeft hij 't gekregen.”

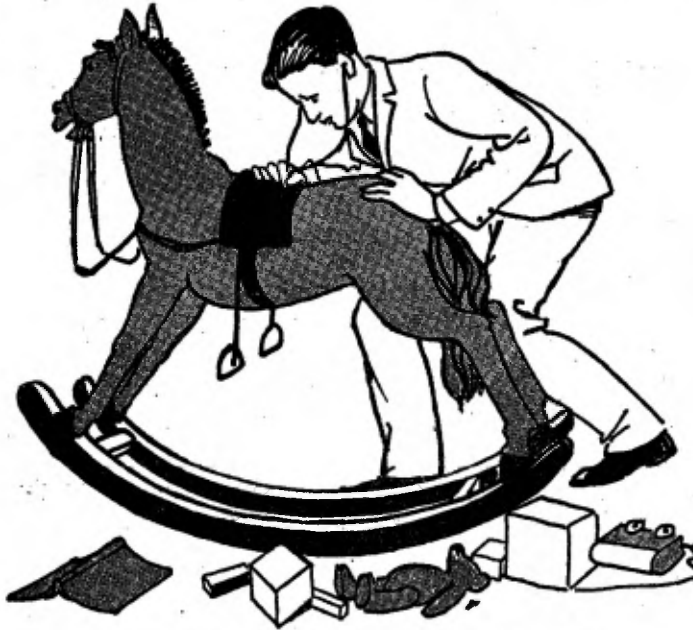
„Zit er een mechaniek in ?” vroeg ik.

„Wat bedoelt meneer ?” was de wedervraag.

„Nou ja, ik bedoel of het paard uit zichzelf kan hobbelen, of hinneken of zo iets.”

Ik kreeg 'n meelijdende blik. Hij schudde 't hoofd.

„Nee meneer,” zei hij, „'t is een heel gewoon hobbelpaard. De kinderen zitten er vaak op, en Johnny is er wel eens afgevallen. Maar als ik vragen

heel zwakjes hoorde ik een regelmatig getik !

mag : is meneer nog niet klaar ? U zult nu toch wel gezien hebben, dat het horloge hier niet is.”

Maar ik had wéér m'n stethoscoop op het paard gezet en luisterde nu rustig op verschillende plaatsen. Spoedig bleek me, dat het geluid het dichtst aan de bovenzijde te horen was. Daar was een leren zadel op de rug van het paard bevestigd en ik kreeg de indruk, dat vlak dááronder het uurwerk moest zitten.

„Jozef,” zei ik, „kan dat zadel eraf ?” en meteen probeerde ik het ding opzij te schuiven.

Tot m'n verwondering ging dat gemakkelijk genoeg en dadelijk kwam er een naad in de bekleding van het paard te voorschijn. Er gaapte een kleine opening en daaruit pulde paardehaar.

„Kom eens hier,” zei ik tegen den huisknecht. „En leg je oor eens op deze opening.”

'n Beetje onwillig kwam Jozef naderbij. Hij luisterde een ogenblik en zei

toen : „Ik hoor wat tikken.” En zonder verder iets te vragen of te zeggen, stak hij z'n dikke vingers in de opening. Hij schoof wat paardehaar opzij, ik zag een blinkend voorwerp, dat hij naar boven haalde. 't Was een gouden schuifje, waardoor een zwart koordje liep. Voorzichtig trok hij daaraan ; er kwam nog meer paardehaar naar buiten en daarachter volgde het kleine gouden horloge, waarvan de diamanten versiering flikkerde in het laatste schijnsel van de dag.

„Dat moet Johnny gedaan hebben,” zei Jozef. „Die verstopt altijd dingen van zichzelf en van anderen. 't Is net 'n ekster.” Hij keek me lachend aan ; blijkbaar zag hij alleen het komische van 't geval.

„Deze keer zou die ekster dan de goede naam van een jong meisje verstopt hebben,” zei ik nijdig.

Jozef's gezicht betrok. „Daar hebt u gelijk in,” zei hij ernstig. „De kwa-jongensstreken van een kind kunnen inderdaad heel wat bederven. Maar wat doen we nu, meneer ? De barones moet het zo gauw mogelijk weten.”

„Ik wou, dat je mij dat horloge gaf,” zei ik. „Dan neem ik het mee naar vader ; dien zul-je wel niet van neiging tot diefstal verdenken. En de baron zal ook nog wel zoveel vertrouwen in hem hebben, dat hij 't daar zelf terug zal komen halen. Vader kan het in z'n brandkast opbergen, tot de familie terug is.”

Jozef scheen tegenwerpingen te willen maken, maar blijkbaar voelde hij, dat ik gelijk had. En 'n uur later was de familie thuis op de hoogte gebracht en berustte het kostbare uurwerk in de brandkast van het notarishuis. De volgende middag kwamen baron Heerewijn en z'n vrouw samen om vader te spreken. Wij, Nathalie en ik, waren samen een eind gaan wandelen in de kale bossen, omdat ik niet wist, hoe laat de baron met zijn familie thuis zou komen en omdat ik haar het onaangename wachten zoveel mogelijk wilde bekorten. Later heb ik gehoord, dat vader — natuurlijk in voorzichtig gekozen bewoordingen, zoals dat in die tijd paste — den baron en zijn vrouw eens ongezouten de waarheid had gezegd. Maar toen wij, warm van het stappen door de vallende schemer thuis kwamen, zaten meneer Heerewijn en z'n vrouw rustig bij moeder thee te drinken. Even heerste er een pijnlijke stilte, toen wij binnentraden. Nathalie was nerveus en wist zich niet dadelijk 'n houding te geven.

Doch de baron toonde op dat ogenblik niet alleen in naam, maar ook in werkelijkheid adeldom te bezitten.

„Juffrouw Nathalie,” zei hij — en ik had er schik van, dat hij blijkbaar geen „Naatje” wilde zeggen — „Juffrouw Nathalie, ik wou u namens mijn vrouw en mijzelf vergeving vragen voor het onrecht, dat wij u hebben aangedaan. Wij hebben zoeven een gesprek met notaris Peters gehad, en hij heeft ons erop gewezen, dat we niet alleen een maatschappelijk onrecht begaan hebben, maar dat we ook onze eerste Christenplicht tegenover een medemens schandelijk verzuimd hebben. En dat nog wel vlak vóór Kerstmis, als iedereen vol liefde en hartelijkheid moest zijn tegenover z'n naaste ! Maar nog erger vind ik 't, te bedenken, dat mijn voorvaderen eeuwen lang hier de rechtspraak in handen hebben gehad. Ik hoop, dat zij zich nooit hebben laten verleiden tot een zo lichtvaardig oordeel, als wij uitgesproken hebben tegenover u. En nu wil m'n vrouw je nog wat zeggen.”

De barones had 'n beetje strak de bekentenis van haar man aangehoord.

Het scheen me toe, dat deze, naar haar oordeel, wel een beetje te ver gegaan was. Ook nu aarzelde ze even, maar ik zag den baron naar haar kijken. Toen kwam ze op Nathalie toelopen.

„Naatje,” zei ze 'n beetje nerveus. „Nu m'n man je verteld heeft, dat we onze vergissing hebben ingezien, nu wou ik je vragen, morgen weer bij de kinderen te komen. En verder zouden we graag willen, dat de familie Peters bij ons komt om Kerstfeest te vieren, en dat jij van nu af aan, dit horloge zult dragen, zodat de herinnering aan deze gebeurtenis niet meer verdrietig, maar prettig zal zijn.”

Nathalie stond met een kleur als vuur naar de twee mensen te kijken. Ik zag wel, dat ze zich onmogelijk voldoende kon beheersen om een goed antwoord te geven. Haar ogen gingen smekend naar mij om haar te helpen.

„Mevrouw,” zei ik in haar plaats. „Ik denk dat Nathalie graag weer bij u terug zal komen, en dat ze het horloge ook met plezier zal dragen. Maar ik geloof niet, dat ze lang in uw dienst zal kunnen blijven, want wij hebben net afgesproken — als vader en moeder en als haar moeder het goed vinden, — dat we gaan trouwen, als ik over een poosje afgestudeerd ben.” Dat gaf opeens 'n consternatie ! De jongens dansten om ons heen ; moeder knikte vriendelijk tegen Nathalie, die dadelijk op haar toerende en tegen haar aan begon te snikken ; de baron gaf me een klap op m'n schouder en noemde me een fidelen kerel.

We hebben de volgende dag op het kasteel gegeten en anderhalf jaar later vestigde ik me hier als arts met Nathalie als mevrouw Peters.”

De oude heer zweeg en scheen in z'n herinneringen verloren. Toen zei Nelly opeens met haar hoge stemmetje : „En is 't paard weer genaaid, oom ?” Ze schoten allen in de lach, maar Frits zei : „Ik vind 't een verduveld knap verhaal, oom. Je moet toch maar op 't idee komen om met zo'n hartverklikker aan 'n hobbelpaarde-corpus te gaan luisteren. En nou wil ik nog wel 'n kopje chocola.”

Middeleeuwse Heiligen

door H. Cramer.

We zullen allemaal thuis wel eens horen klagen over allerlei, dat we vroeger hadden en dat er nu niet meer is. We zouden ons niet kunnen voorstellen, dat we ooit maar één van deze prettige dingen zouden opgegeven hebben, als de harde noodzaak er ons niet toe gedwongen had. Daarom is het ook zo moeilijk, ons in te denken in een tijd, waarin het als een grote verdienste beschouwd werd, om zoveel mogelijk van zulke aardse bezittingen te verzaken.

Dat is dan ook de reden, dat wij zover van een Middeleeuws Heilige afstaan. We kunnen hun daden bezien op een afstand, we kunnen hun zelfverloochening bewonderen, begrijpen wat er precies in hen omging en waardoor ze er toe gebracht werden, kunnen we eigenlijk niet.

Die Middeleeuwse Heiligen waren ook helden, en even gewoon als wij het vinden, boven anderen te willen uitblinken op het sportterrein, even gewoon was het voor de Middeleeuwer te willen schitteren in zelfkastijding, onthouding en gehardheid. Die eigenschappen waren een soort middeleeuwse sport! Daar moeten we altijd aan denken, wanneer we zulke levensbeschrijvingen van middeleeuwse heiligen lezen. Over een paar eeuwen zullen de mensen even min begrijpen waarom in onze dagen de hele wereld er vol van was, wanneer elf jonge mannen van het ene land een leren bal meer keren tussen twee palen door konden schoppen dan elf jongelingen van een ander land, als wij nu die Middeleeuwers begrijpen kunnen. Maar de prestaties die zij verrichtten namen in hun leven dezelfde plaats in als die sportieve heldenstukken in de onze.

De Middeleeuwers die mee wilden tellen koesterden bijna allen de eerezuchtige wens een bedevaart naar het Heilige Land te ondernemen en daar het Graf van Jezus Christus te bezoeken en de andere plaatsen uit de Evangelien. Maar velen waren daar niet tevreden mee; ter meerdere ere Gods, voor Wien ze die tocht heetten te maken, trokken ze niets anders dan een grove haren pij aan, en soms beprikten ze die door en door met kromme roestige spijkers, waarin ze dan ook sliepen. Anderen deden erwt in hun schoenen om zich het lopen — de hele tocht werd te voet afgelegd, — te bemoeilijken. Zo verzon de een dit de ander dat, en de een trachtte de ander de loef af te steken.

Hoe moeten wij nu over zulke mensen denken? Moeten we ze bewonderen, „gek” vinden, of veroordelen als onpractische dwazen? Ik geloof, dat wij niet zo maar kunnen uitmaken hoe we erover denken moeten. Daarvoor zouden we in die helden moeten kunnen kijken.

Natuurlijk waren er bij die het alleen uit eerezucht deden. Voor hen kunnen we geen goed woord hebben.

Er waren er natuurlijk ook, die het ondernamen omdat iedereen het deed. Maar er waren er natuurlijk ook bij, die zich werkelijk klein en zondig voelden, die hun uiterlijk leven in overeenstemming wilden brengen met de innerlijke werkelijkheid, dat wil zeggen berooid, armzalig, en hulpeloos. Die zo gingen hadden iets van het Christendom begrepen, waarvan we de geboorte met Kerstmis vieren.

